

Андрій Стойків

HATE
↓
HISTORY

Тернопіль 2017

Зміст

1. Інтродукція (вступ).....	3
2. До питання академічних поглядів на історію.....	4
3. До питання історії як науки.....	9
4. До питання принципів історії.....	18
5. До питання закономірностей в історії	24
6. До питання методів.....	32
7. До питання загальнонаукових методів.....	38
8. До питання цінності історії та її значення.....	41
9. До питання історичного дослідження та першоджерел.....	47
10. До питання інтерпретатора.....	51
11. До питання суперечок з істориками стосовно історії.....	57
12. До питання неакадемічних історичних методів.....	62
13. До питання викладу історії.....	72
14. До питання тенденцій та загального розвитку історії.....	75
15. До питання підручкової історії.....	77
16. До питання педагогіки та історії (вчителювання історії).....	79
17. До питання істориків-студентів та істориків-викладачів.....	85
18. До питання вивчення історії.....	86
19. Атродукція (завершення).....	91
20. Звершення.....	92

Інтродукція (вступ)

Впродовж навчання в бакалавраті та магістратурі історичного факультету в університеті мого міста я відчув деякі незрозумілі тенденції: суперечності викладачів стосовно історії, її методології, підходів до вивчення історії та її студіювання. Часто-густо викладачі говорили про суб'єктивність джерел водночас з принципом об'єктивності історичних досліджень, чи зазначали як визначного історика України Ярослава Грицака при цьому звертаючи увагу на історію як науку та неупередженість історика як дослідника, тощо.

Тут задам декілька правил до нижче написаного:

- Запис будуватиметься без того, що в «Західному Світі» називається I perspective, тобто запис буду вести від різних осіб, а не від третьої;

- Стиль викладу не відіграватиме для мене важливої ролі, тому можуть комбінуватись як академічний так і неформальний стилі викладу;

- Граматичні помилки у тексті, імовірно, будуть присутні, оскільки я не претендую на грамотну людину в аспекті філологічному;

- В тексті буде багато експресії, тому холодний виклад іноді буде зіпсований надмірною емоційністю та

аргументацією на рівні «це ж просто абсурдно», хоча я постараюсь уникати такого викладу;

- Деякі важливі персонажі отримують псевдоніми, щоб, якщо вони це будуть читати, проявили принцип плюралізму, а не образились на те, що їх, як у казці про козлика, який рахував до десяти, звинуватили в імовірній неправоті.

- Автор не бажає ставити працю в певне кліше («опис», «тези», «наратив», «есе» тощо), загалом бажає уникнути будь-якої художньої/стилістичної назви для праці;

- Праця не буде містити списку використаних джерел, оскільки вона являється когнітивним продуктом автора. Посилання на праці будуть, але в прямій формі.

До питання академічних поглядів на історію

При вступі до В.Н.Зу. історичного спрямування, особливо, якщо В.Н.З. є державним, студентам будуть пропонувати академічний погляд на історію. Особливо, це буде помітним у предметі «Вступ до історії», який, зазвичай, викладають студентам у першому семестрі навчання. Почнеться з того, що необхідно дати визначення історії для спільного розуміння предмету вивчення. Зазвичай, студенти-першокурсники дають відповідь, що історія – наука про минуле. Натомість викладачі, які є незадоволені такою відповіддю, замість того, щоб поправити аспекти в

запропонованому визначенні, чи дати іншу візію для терміну «історія» припускають наступне:

- «Історія - це не просто наука про минуле, а про розвиток людства у часі та просторі»;

- «Історія – це наука, яка вивчає минуле людства, на підставі історичних джерел»;

Такі визначення студентам, зазвичай, пропонують викладачі державних В.Н.Зів. Наступні визначення пропонуються в академічному тлумачному словнику української мови:

- «Закономірний, послідовний розвиток дійсності; зміни в дійсності, у процесі життя.»;

- «Процес розвитку, зміна чого-небудь; події в процесі життя народу, його певної частини тощо»;

- «Сукупність фактів і подій, які належать до минулого»;

- «Наука про загальний розвиток того чи іншого народу, країни або всього суспільства»;

- «Наука, що вивчає хід розвитку, послідовні зміни якої-небудь галузі природи, культури, знання».

Узагальнивши всі вище записані визначення терміну «Історія» та звівши їх до вичерпного визначення ми отримаємо наступне: «Історія – наука про минуле». Відповідно ми бачимо правоту студентів-

першокурсників при визначенні терміну «Історія», оскільки їхній варіант відповіді є вичерпним. Такий варіант містить відповідь на два важливих питання: «Що це?(Історія - наука)» і послідовне питання при відповіді: «Про що?(наука про минуле)». Одне питання залишається без відповіді «(Історія – наука про минуле) Для чого?». Імовірно завершене визначення можна спробувати сформулювати наступним чином: «Історія – наука про минуле, яка допомагає людям досягнути знання про минулу життєдіяльність предків, інших людей та процесів пов'язаних з їхньою життєдіяльністю.» Хоча питання «Для чого?» буде описане детальніше в нижче написаних розділах, але вважаю важливим запропонувати варіант відповіді на нього у цьому розділі.

Тут важливою є ознака того, що поправлення викладачів відповіді студентів-першокурсників не несе відповіді на нове питання. Розглянемо детальніше:

Форма: «Історія – наука(Що?) про минуле(Про що?)»;

Перше запропоноване доповнення викладачів:

«Історія - це не просто наука(Що?) про минуле, а про розвиток людства у часі та просторі(Про що?)»;

«Історія – це наука(Що?), яка вивчає минуле людства(Про що?), на підставі історичних джерел». Імовірно, питання до останньої частини визначення можна поставити «На основі чого?», але тут важливо зауважити «На основі

чого? – На підставі історичних джерел» питання і ствердження є елементами до розбору визначення, більше того «... на підставі історичних джерел» або є близьким, або є об'єктом історичного дослідження. Спробуємо навести аналогію:

«Кібернетика – Наука(Що?) про загальні закономірності процесів керування та зв'язку в організованих системах(Про що?) (машини, живі організми, суспільні формування тощо).

Об'єктом кібернетики є кібернетичні системи (вказано об'єкт, який вказує відповідь на питання «На основі чого?»).»;

Наступним важливим аспектом є відсутність чіткого академічного визначення терміну «Історія». Це ми бачимо на основі того, що різні академічні видання не сходяться у точності формулювання терміну. Зазвичай загальний академічний конструкт, який є характерним для всіх академічних термінів «Історія» містить «Історія – це наука про минуле...». Такий конструкт є універсальним для академічного тлумачення терміну істориками, але наступні додатки різняться. Це є окремим аргументом до правоти студентів-істориків стосовно визначення терміну «Історія», тому що конструкт не порушений. Невірний

конструкт може мати тільки одну форму: «Історія – минуле (Що?) про науку (Про що?)...».

Стосовно визначень, які приводяться в академічному тлумачному словнику української мови, то вони дають відповідь на питання «Що?» «Про що?», але їх конструкт дещо різниться:

«Історія – наука(Що?), що вивчає хід розвитку, послідовні зміни якої-небудь галузі природи, культури, знання(Про що?).»;

«Історія – наука(Що?) про загальний розвиток того чи іншого народу, країни або всього суспільства(Про що?).».

Конструкт зберігається на рівні «Історія – наука...», елемент конструкту «...про минуле...» є розширеним до виокремлення його елементів (змісту «про минуле»).

Найважливіша проблема полягає в умовній невичерпаності елементів конструкту, тобто розчленовуючи його частини «... наука ...» і «... минуле...» визначення буде надто великим за змістом для формату визначення терміну. Додатково внесені інші частини визначення після основного конструкту матимуть, скоріш за все, неточності та повторення, відповідно визначення не буде чітким, тобто не буде визначенням терміну.

До питання історії як науки

Найбільш популярним дискурсом серед загалу істориків є питання «Чи являється історія наукою?». Вся складність такого питання полягає у відсутності єдиного визначення терміну «наука». Тому, відповідно до змісту, який ви вкладаєте у слово «наука», буде полягати відповідь на поставлене питання.

Спробуємо розібрати це питання.

По-перше, що таке наука? Академічний тлумачний словник української мови пропонує п'ять визначень терміну «наука», однак чотири з них - архаїзми, у яких наука є повчанням «Буде тобі наукою, як поводитись себе зі старшими». Одне з визначень претендує на сучасне, у крайньому випадку подібне визначення мені приходилось чути в рамках історичного факультету:

«Одна з форм суспільної свідомості, що дає об'єктивне відображення світу; система знань про закономірності розвитку природи і суспільства та способи впливу на оточуючий світ.».

Розглянемо питання «Чи являється історія наукою?» на основі запропонованого визначення терміну «наука» академічним тлумачним словником української мови:

- Одна із форм суспільної свідомості. В простолюді є прив'язка до ідентифікації індивіда з

державою та історією, якою вона наділена (про якість історії мова не йде). Зазвичай, у такому вимірі історія полягає у формі образів з мінімальним змістом, наприклад: «Українець – козак, а козаки носять...». Тому визначення конструкту терміну «Наука – одна із форм суспільної свідомості» до питання «Чи є історія наукою?» при академічному конструкті терміну «Історія – наука про минуле» - є вірним, історія – наука.

- ... що дає об'єктивне відображення світу. Тут складніше, оскільки додаток до конструкту «Наука – одна із форм суспільної свідомості(конструкт), що дає об'єктивне відображення світу (додаток).» має декілька якісних характеристик, зокрема у слові «Об'єктивне». Декілька позицій стосовно характеристики наділення відповідною якістю:

1. Об'єктивне – таке, яке воно є насправді, тобто не є викривленим іншими факторами = ідеальне. Тут «Об'єктивне» є синонімом до «Ідеальне». Останньою категорією у кінцевому гатунку володіє абсолютний ідеал, а це - Бог авраамічних релігій. Відповідно, людина, не є Богом, відповідно не є абсолютотом, відповідно не може творити ідеально. Історія пишеться людиною, події також творяться людьми («Божий промисел» не беремо до уваги) відповідно історія не несе об'єктивність. Тому визначення терміну

«Наука» повністю не вмістить у собі термін «Історія», зрештою, у відповідності термін «наука» буде мати помилку, оскільки «...об'єктивне відображення світу...» буде заперечувати «Одна із форм суспільної свідомості...». Вірним таке визначення буде у випадку «Божого просвітлення свідомості людей», а як це можливо при посередництві між Богом та людьми у вигляді духовенства – неочевидно. Однак у вірному випадку терміну «Наука» до варіанту якості «Об'єктивне» вірним буде тільки конструкт терміну «Історія», оскільки додаток до конструкту «Історія» може заперечити якість «Об'єктивне», наприклад у випадку «... життєдіяльності людей на основі першоджерел». Як виглядатиме записана інформація ідеальних людей про їхню життєдіяльність і чи буде результатах їхньої життєдіяльності ідеальним – ми не можемо сказати напевне у причині відсутності відповідного досвіду людства.

2. Об'єктивне – з позиції предмету над яким були проведені певні дії суб'єктами, або ж не проведені зовсім, відповідно, існування такого об'єкту є гіпотетичним. З такої позиції додаток до конструкту терміну «Наука» дозволяє зрозуміти, що об'єкт має досвід.

Тут є незрозумілим втілення досвіду об'єкту в суспільній свідомості, якщо остання є проявом досвіду суб'єктів. У такому випадку складно довести чи спростувати вірне інтерпретування терміну «Наука», тим паче складнішим є визначення, на його основі, відповіді на поставлення питання «Чи є історія наукою?» Виходить нонсенс: «Наука – одна із форм суспільної свідомості суб'єктів на основі досвіду об'єкту стосовно об'єктивного відображення світу» → «Історія – форма суспільної свідомості суб'єктів на основі досвіду об'єкту стосовно об'єктивного минулого...» → об'єктом вивчення історії є суб'єкт історії, а суб'єкт – відсутній, оскільки суб'єкти, мимоволі, є об'єктом дослідження, а об'єкт зі своїм досвідом має ознаку ідеалу, тому не може вивчати сам себе, оскільки у такому випадку ми потрапляємо в першу позицію.

Якщо суспільна свідомість є проявом досвіду об'єкта, тоді «Наука – одна із форм суспільної свідомості об'єкта, яка дає об'єктивне відображення світу». Система не замкнута, немає дослідника, тобто ми ствердили, що суспільна свідомість об'єкта дає об'єктивне відображення світу. Для простоти розуміння переформую термін «Наука – одна із форм суспільної свідомості людей, яка дає людське відображення світу». Зазвичай, у випадку людей, те що переформовано у терміні «Наука» є терміном «Свідомість»,

тобто ми отримали, у випадку з людьми, що «Свідомість – форма свідомості людей» - помилка, яка полягає у неможливості системи бути елементом самої себе. У випадку з об'єктом, наука постає виключним правом об'єкта, оскільки суб'єкт не може проявити себе у суспільній свідомості об'єкта об'єктивного відображення світу. У такому випадку відповідь на питання «Чи є історія наукою?» - на поверхневому рівні, так! Але гіпотетично, оскільки розшифрування конструкту терміну «Історія – одна із форм суспільної свідомості об'єкта об'єктивного минулого» веде до наступної проблеми. Тут зразу декілька питань «Які є ще форми свідомості об'єкта?», «Чому в об'єкта суспільна свідомість, тобто така, що об'єднує декілька учасників?» + Головне питання «Як суб'єктам зрозуміти наявність досвіду об'єкта у вигляді науки, якщо вона (наука) є виключно досвідом об'єкта об'єктивного світу?». Якщо в такому вимірі, то відповідь на питання «Чи є історія наукою?» для суб'єкта – ні! Оскільки історія вивчає саму себе, якщо вона володіє такою спроможністю (об'єкт вивчає сам себе) + визначення «науки» є невірним, адже не може бути суспільної свідомості в одного об'єкта, при відсутності інших форм свідомості об'єкта.

3. Об'єктивне – створене в першому зразку людьми, оригінал. Тут є декілька нюансів: «Наука – одна із форм колективної свідомості, що дає оригінальне (перший зразок) відображення світу», тобто ми стверджуємо, що творцем світу є людина. А з цього ствердження отримуємо питання «Що було до початку творення? Оскільки творцем є людина, а людина народжується», «Наскільки велика сила похибки колективної свідомості при відображенні першозразку для того, щоб вийти за рамки об'єктивності?», «Який вплив творця на суспільну свідомість для об'єктивного відображення світу?». До відповідності терміну «Історія» цим питанням ми ще будемо писати нижче, а відповідь на питання «Чи є історія наукою?» у такому розрізі – ні! Оскільки історія має тенденцію до переписування, при якому завжди є похибки, а рівень похибки невиходу за рамки об'єктивності не описаний, тому наявність будь-якої похибки позбавить нас об'єктивності.

Розглянемо наступний додаток до конструкту терміну «Наука»: «...система знань про закономірності розвитку природи і суспільства та способи впливу на оточуючий світ.» Цей додаток є альтернативним до першого додатку, імовірно, його можна подати в якості пояснення першого додатку, зокрема якості «Об'єктивне». Стосовно закономірностей ми ще опишемо у відповідному розділі, а

тут зазначимо присутність в додатку до конструкту терміну «Наука» елементу конструкту терміну «Історія»: весь перший додаток є розшифруванням «... минуле», тобто можна скомбінувати наступне визначення терміну «Історія – наука (система знань) про закономірності розвитку природи і суспільства та способи впливу на оточуючий світ.» У такому випадку відповідь на питання «Чи є історія наукою?» - Ні! Наука є історією, але при цьому історією, яка вивчає минуле, теперішнє і несе прогностичну функцію. Однак про це ще будемо описувати.

А зараз повертаємось до загального визначення і відповіді до питання «Чи являється історія наукою?» Підсумуємо наступне, що в залежності від вибраних позицій у визначенні терміну «Наука», в якості домінуючих, можна дати як позитивну, так і негативну відповідь на поставлене питання.

Однак, одного визначення недостатньо для відповіді, тим паче при моменті того, що є багато визначень поняття наука. Візьмемо глибше. Зазвичай для академічної науки виділяють критерії науковості, рівні дослідження та додаткові галузі, які займаються вивченням науки. До перших академічно відносяться об'єктивність, системність, достовірність,

прогностичність, доказовість. До других – емпіричний, теоретичний, експериментальний рівні дослідження. Тільки на основі перших (критерії науковості) та на основі других (рівні дослідження) проявляється питання об'єктивності та достовірності дослідження, питання експериментального рівня дослідження в історії також є відкритим. На такій основі історія – не є наукою. Але саме суперечливе буде на третіх (додаткові галузі, що займаються вивченням науки), до яких ми відносимо філософію науки, мову науки й, увага, історію науки! Тобто, якщо ми стверджуємо, що історія – наука, то ми повинні розрізнати предмет історія історії. Так, є навчальні предмети джерелознавство та історіографія, але це не є весь спектр історії історичної науки, оскільки, по суті, історіографія займається не розвитком писання історії, а мовою писання історії. В рамках історіографії ми вивчаємо підходи до написання історичних праць в різний історичний час різними авторами, що є не вивченням історії історії, а є вивченням мови (стилю письма) історії, доказом цього є можливість писати історію зараз в стилі такому, яку її писали у ХІХ столітті, чи будь-якому іншому, при цьому ми не впливаємо на історію історії, а тільки доповнюємо історіографію. Умовно ми можемо додати конструкту зміст «Історія – наука про розвиток землі (грунту), флори та фауни», але це не буде академічним визначенням терміну

«Історія», а буде близьким до термінів «Палеобіологія», «Ботаніка», «Генетика», тощо. Але тільки у такому випадку історія такої «історії» буде набувати змісту вивчення історії науки, при цьому будуть включенні дослідження, які базувались на експериментах і мали достовірних характер.

Є ще одна популярна ознака науки – можливість відкривати нове. Так зазвичай доводять ненауковий характер юриспруденції, мовляв, не можна відкрити новий закон, про який раніше не знали. Цей дискурс нас не цікавить, ми поставимо це твердження до історії. Так, номінально, в історії проводяться дослідження і відкриваються нові факти, але тут вагомим є питання того, як були створенні такі факти. Всі історичні факти є результатом усвідомленої діяльності людини, окрім тих, які студіюються навколо історичними дисциплінами, які в своїй масі є нерозвиненими в українській історії (Paleovirology, Chronostratigraphy, Biostratigraphy, Molecular phylogenetics, тощо). Відповідно, теза про відкриття нового в історії носить характер двоякий, коли факт який створений людьми, по певним причинам забутий, був віднайдений пізніше. У народі такий двоякий характер відкриття називають більш доречно – лукавство, оскільки не можна відкрити те, що вже було

створено людьми (мова не йде про відкриття скриньок, конвертів, тощо). Відповідь на питання «Чи є історія наукою» у такому аспекті – ні!

Ще одним показовим моментом, на мій погляд, є обговорення на одному із англomовних форумів питання «Is history an art or a science? Why?» Посилання: <https://www.quora.com/Is-history-an-art-or-a-science-Why>.

Більшість юзерів дали відповідь, що історія не являється наукою, використовуючи різні варіанти відповіді й аргументації, включно, що історія не являється ні наукою, ні мистецтвом.

До питання принципів історії

Як пишуть на Лурку: «Тисячі їх!»

Загалом, для історії як науки виділяють ряд принципів історичного дослідження. Вважається, що порушення деяких з них, може призвести до невірних висновків у дослідженні. Що ж це за принципи? За версією «Батька Вітчизняної Методології(псевдонім)» є два кити: принципи історизму та об'єктивності. Окрім того, нерідко виділяють інші принципи. Розглянемо перші два:

1. Принцип історизму передбачає розгляд історичних фактів у відповідності до історичних обставин, які мають взаємне відношення. Історичні явища досліджують (іноді -

розглядають) в своєму розвитку проходячи етапи від початку і до становлення, деколи – кінця.

Принцип історизму тісно зв'язаний із закономірностями в історії, а це є його основною вадою, тому що довести вірну інтерпретацію закономірності, або як їх ще називають причинно-наслідкові зв'язки, неможливо. Попередньо розгляду прикладу дамо визначення другому принципу.

2. Принцип об'єктивності передбачає дослідження проблеми на основі різноманіття історичних джерел, які не є фейками (не є підробками) при врахуванні сукупності поглядів на рису явища та його наслідки, при цьому вчений історик не повинен опиратись на конкретну сторону в події та наслідках.

Приклад: Ми досліджуємо тему популяції людей в 1910-1920-х рр. При складанні графіку ми спостерігаємо підвищення рівня смертності в 1914-1920 рр. Причини виділяємо наступні – Перша світова війна й війни, які продовжувались після її завершення, та Пандемія іспанки. Зараз проявляємо принцип історизму та об'єктивності:

- Історизм. Спочатку знаходимо причини до причин депопуляції (чому почалась війна і чому почалась пандемія?). Якщо до причин початку Першої

світової війни ми, зазвичай, відносимо вбивство ерцгерцога Франца Фердинанда та напад Австро-Мадярської імперії на Сербію то причиною пандемії іспанки, зазвичай, виступають умови створені наслідками Першої світової війни у санітарному аспекті. При тому, ми ґрунтуємо принцип історизму на причинно-наслідкових зв'язках, але водночас ми не спостерігаємо подібної ситуації при Другій світовій війні, чи навіть, війнах по часу ближчих, наприклад Радяно-Польській війні. Другий момент, якщо ми беремо в принципі історизму розгляд явища від свого зародження ми повинні знайти першо-частинку, дія якої призвела до ряду наступних дій. Тут є дилема існування такої першо-частинки (чи справді вона існує, чи будь-яку частинку, безкінечно, можна ділити при цьому отримуючи нові частинки). У пошуку такої частинки ми дійдемо до існування Бога, що не є модним трендом у науці, і ще більше не є аргументом в історії. Але, якщо орієнтуватися від першо-частинки - Бога, тоді ми отримуємо істинність принципу історизму в розрізі початку подій, адже в релігіях основу світотворення відіграє Бог, до якого не було нічого і самого нічого не було. Простіше пишучи ми не можемо знайти початок події для збереження принципу історизму, навіть у випадку з Першою світовою війною. Неакадемічні історики запропонують звернути увагу на психологічний портрет Гаврила Принципца, інші

запропонують звернутись до побутових умов, ще інші до батьків Гаврила та його оточення, ще інші до подій, які вплинули на психологічний образ батьків, які виховали Гаврила і так далі до моменту створення Богом світу, до невідомих людському досвіду матерій. При цьому ви порушуєте принцип об'єктивності, тому що пошук першо-причини приведе вас до єдиного варіанту початку, що суперечить підходу до історичного дослідження.

Наступний пункт, який ставить під сумнів ці принципи є трактування взаємозв'язків між описаним. Тут простіше, будь-яка людська дія зумовлена доволі великим рядом факторів, які впливають на людину, при цьому людина розставляє собі фактори у важливості для прийняття рішення по різному. Окрім того, повз реальний вимір існують, як мінімум, інформаційний і економічний виміри, які вносять своє відображення на реальний вимір. Поведінка окремих індивідів буває непослідовною, і не обов'язково пов'язаною з попередніми рішеннями. Гіпотетично, ми, як дослідники, можемо врахувати всі ці нюанси і написати витриману в принципах історичного дослідження працю, але такої праці ще не існувало, між іншим, нікуди не пропала проблема інтерпретатора та проблема

походження джерела в дослідженні, які додатково «заправленні» проблемою відсутності величезної кількості додаткового задокументованого фактажу. Все це унеможлиблює витримку принципу історизму. Зрештою! Звідки нам достовірно відомо що саме конкретна подія призвела до конкретного наслідку? Чому саме погіршення санітарних умов призвело до пандемії грипу зі штамом Н1М1, який, за різними версіями, винищив до 100 млн. населення планети Земля, що є більшим, аніж сума максимумів Першої та Другої світових воєн. Більш глибоко досліджуючи ми отримуємо матеріали, які спростовують або доповнюють першу думку, ми отримуємо більше джерел, частина з яких суперечить іншим джерелам. Описавши всі версії в якості інформ (Теорія Інформ Едуарда Бабаджаняна) ми можемо досягнути принципу об'єктивізму, але знехтувавши при цьому принципом історизму, оскільки ми не визначимо точної причини, вказавши на ряд гіпотез стосовно причин і ми не дамо чіткого кінцевого результату, а вкажемо збірку різних даних, при цьому комбінування причин з наслідками буде супроводжуватись рядом помилок. Поруч з тим, для певних розділів дослідник виділить більше уваги, більш глибоко продумає і пропише їх, а це опосередковано є порушенням принципу об'єктивності у тій частині, яка вказує на неупередженість історика, оскільки неупередженість окрім

аспекту відсутності симпатії до сторін конфлікту передбачає відсутність симпатії до фактів та наданні одним значення більш вагомому над іншими фактами. Більше того, сам принцип об'єктивності виключає користування дослідником джерел упереджених, тобто ми повинні викинути з дослідження художню літературу, мемуари, описи в газетах чи інших виданнях, різні ефірні матеріали, тощо. В кінцевому гатунку, у нас залишаються статистичні матеріали, які не являються достатнім джерелом для дослідження історії, окрім цього статистичні видання часто-густо підпорядковані державному апарату, тому їхні результати можуть бути спотворені.

Показово, що в працях присвячених методології історії часу незалежної України відсутні розділи про принципи історичного дослідження, наприклад «Пророк Батька Вітчизняної Методології(псевдонім)» у своїй праці «Вступ до методології історії» в змісті праці не виділив окремого розділу присвяченому принципам історичного дослідження. Однак, це не помішало йому у книзі «Методологія історії...» підсумувати працю «...істиною – збереженням «історичності» поглядів на минуле».

До питання закономірностей в історії

У розділі вище ми доволі детально розглянули питання закономірностей історії в контексті принципу історизму, в цьому розділі ми намагатимемось висвітлити декілька інших деталей у відповідній проблемі.

В історичному дискурсі одна із доволі популярних тем є наявність в історії законів та закономірностей. Закони історії на рівні академічної історії, у більшій мірі, є відкинутими як ідея, яка не має місця в прояві історії. В своїй праці Пророк Батька Вітчизняної Методології зазначає, що питання законів історії було закрите на фоні спростування наявності чітких законів у інших науках та дисциплінах. Тут можна погодитись, оскільки інстанції академічних наук тісно співпрацюють між собою і коли появляється новий тренд чи спростування якоїсь позиції в одній з них, така тенденція починає розповсюджуватись у всіх академічних інстанціях. У якості прикладу можна навести тренд Великого Вибуху, який після свого виникнення в колах фізиків, астрономів та філософів потрапив в інтелектуальну сферу академічної фізики, після чого розповсюдився у інші академічні науки.

Закономірності в історії залишаються відкритою до обговорення темою. Чому вони не зникли водночас із законами історії? Тут я поставлю декілька гіпотез:

По-перше історичні закономірності підтримують принцип історизму, про що написано розділом вище;

По-друге наявність терміну «Історичні Закономірності» у контексті причинно-наслідкових зв'язків сильно спрощує історичне дослідження, оскільки, будь-який факт можна поставити у такий зв'язок між факторами подій, які, гіпотетично, призвели до певного результату. Якість вписування окремих фактів, які, скоріш за все, не відіграли ролі у формуванні кінцевого результату події не є достатнім елементом критики дослідження, адже не порушується логічна структура припущення (не пропадає критерій логічної істинності): Перша світова війна розпочалась у 1914р., відбулись такі визначні битви як ... Закінчилась у 1918р. із-за завершення паливних ресурсів. Такий спрощений приклад виглядає абсурдно, але він не порушує логічну форму, більше того, можна довести вірність факту завершення паливних ресурсів як елемент причинно-наслідкового зв'язку, який призвів до кінця Першої світової війни;

По-третє інтуїтивно, частково на рівні аналогій з побутовим життям, відчувається наявність причин та наслідків у історії, звісно, при цьому упускаються відсутність великої кількості джерел, проблема дня

початку події також упускаються. Гадаю, що це пов'язано з вивченням історії по підручниках та першоджерелах в хронологічному й тематичному варіанті, що формує таку картину послідовності подій;

По-четверте відсутність потужного анти дискурсу в академічній історії до причинно-наслідкових зв'язків та історичних закономірностей, які б доводили не тільки відсутність зв'язків в історії, а доводили відсутність чітких зв'язків в природі.

Зараз розглянемо показовий приклад конформізму істориків до причинно-наслідкових зв'язків та закономірностей:

Батько Вітчизняної Методології часто-густо розповідає про випадок з життя факультету: «Декілька років тому назад, до нашого університету з виступом приїхав, на мій погляд, визначний історик України «Любитель Чорних Лебедів(псевдонім)» і студенти поставили йому питання про існування закономірностей в історії, на що виступаючий відповів – ні! Не має! І тоді я даю йому своє питання: «Здобуття Україною незалежності є історичною закономірністю?» На що він мені відповідає – Так!».

Розглянемо наведене питання Батьком Вітчизняної Методології в контексті наявності історичних закономірностей; попередньо вкажу, що на місці Любителя

Чорних Лебедів я відповів би подібним чином на поставлене питання. Якщо ми академічний історик і розглядаємо історичні події через призму принципу історизму та об'єктивності, то питання «Здобуття Україною незалежності є історичною закономірністю?» ставить нас у рамки упередженості, бо ми повинні дати або позитивний, або негативний варіант відповіді, тобто або «Так!...», або «Ні!...». Якщо розглядати це питання, то ми дійдемо до того, що країни з назвою Україна в кордонах наближених до 1991р. на відомих нам історичних картах існувала тільки в 1917-1918рр., до того такої країни не було, тому відповідь на питання негативна. Тут ще можна поставити дискурс про етимологію слова «Україна», підняти питання про референдум в УРСР по виходу з СРСР, про настрої народу та націотворчі амбіції, тощо для виправдання позитивної відповіді. Але, яке це має значення(звиняйте за мій кардіоцентризм), якщо СРСР розпустили три людини в Біловезькій Пущі. Така подія могла трапитись у будь-який інший день/місяць/рік і де були би аргументи про референдум, про настрої народу, тощо? При цьому історикам не мішає на загаль стверджувати, що маси не несуть вирішальні функції у світобудові, опираючись на дії та вчинки людей—

керівників держав, повстань, революцій – просто лідерів. Не обов'язково це стверджувати, варто лише засумніватись у важливості побутової історії (не плутати з усною історією), як академічні історики свідчать про меншу важливість такої ідеї дослідження в порівнянні до дослідження архівних першоджерел. В контексті питання заданого Батьком Вітчизняної Методології варто тільки поставити собі стереотипну ситуацію, як дискутують між собою визначний академічний і неакадемічний історики. Нам би здавалось, що це будуть інтелігентні бесіди з пошуком компромісів та шляхів розгляду проблем для створення цікавого результату. Але так воно не сталось, оскільки академічний історик поставив упереджене питання, спеціально щоб видавити позитивну відповідь.

Повертаючись до питання закономірностей в історії. Я бажаю, наближено до оригіналу, привести слова «Мого Ровесника з США - Хлопця з трьома науковими ступенями(псевдонім)» стосовно причинно-наслідкових зв'язків(переклад з рос. авторський): «Був такий шотландський філософ Давид Юм, однією з його заслуг в філософії був його революційний погляд на причинно-наслідкові зв'язки. За Давидом Юмом їх, не існує, ми їх не бачимо і не можемо ніяк визначити. Ми маємо подію А і подію Б які відбулись одна за одною, або одночасно і ми це

бачимо, і нам здається що дія А вплинула на появу події Б, ми називаємо цю процесію причинно-наслідковим зв'язком, але це не вірно. Для такого зв'язку між подією А і подією Б необхідна третя подія Ц, яка буде зв'язком. При ствердженні що після події А зразу відбулась подія Б не означає, що подія Б стала наслідком події А і навпаки, якщо подія Б завжди відбувається коли відбувається подія А, то це також не означає, що подія А є причиною події Б. Якщо ми стверджуємо, що події А і Б відбулись одночасно, то це тільки ствердження, що події А і Б відбулись одночасно. Ми самі придумуємо причинно-наслідкові зв'язки, яких не існує. Наприклад ми побачили блискавку і почули грім. Ми не можемо бути впевненими у тому, що грім відбувся від блискавки. Можливо відбулась така випадковість, що ця блискавка була дальше аніж вам здалось, а грім до нас не дійшов, тому що між нами і блискавкою був ліс, який заглушив звук грому, однак десь недалеко біля вас розвантажували сміттєвоз і ви почули гуркіт, і ви ніяк не зможете доказати, що воно не так, що це, справді, грім пішов від блискавки...».

Окрім всього, недарма Любитель Чорних Лебедів послуговується теорією «Про Чорних Лебедів», як такої події, яка раніше не відбувалася і появу якої ніхто не

передбачив. Але тут проблема з другого боку, тому що надмірне використання теорії веде до того, що будь-яка подія буде Чорним Лебедем, навіть світанок, який відбувся на дві хвилини раніше буде для нас Чорними Лебедем, оскільки він відбувся не так, як вчора, а на дві хвилини пізніше, тобто коли вчора світало то сьогодні в цей час ще було темно – хто це міг вчора передбачити? У такому випадку можна поставити цей приклад в якості максимального спрощення аналогій, які також вписані в історичні закономірності, мовляв, якщо подія відбулась один в один до іншої події, яка відбувалась пізніше/раніше, то це є історичною закономірністю, але це феноменально поверхнево. Розділом вище ми писали, що існують декілька вимірів які проявляють себе в реальному вимірі. Кожен з цих вимірів має свій розвиток, який у взаємодії з іншими вимірами ні в кількісному, ні в якісному форматі не співпадає зі своїми попередніми етапами. Але це, чомусь, не є перепорою як для академічних, так і для неакадемічних істориків стверджувати про аналогії як історичні закономірності. Звісно, окремо можна привести приклад кліометрики, вчені якої активно шукають історичні закономірності на основі математичних принципів, але тут варто не забувати про те, що кліометрика послуговується, як мінімум трьома мовами: мовою академічного викладу, логікою та математикою. Багато

дослідів дали результат, що мова логіки не переноситься на мову математики, тобто математика в своїй сутності може бути алогічною. Звісно цей аргумент не заважає «математичним-історикам» в пошуку історичних закономірностей.

Ще одним проявом спроби нав'язати історичні закономірності є ідеї про лінійний/циклічний/спіральний та інші розвиток історії. Всі вони ґрунтуються на причинно-наслідкових зв'язках, деякі на аналогіях (циклічний та спіральний). Основна проблема в тому, що ця ідея була введена в історіографію істориками на основі аналізу творів античних авторів, або в гіршому випадку, була запозичена з інших галузей. Наприклад ідея циклічного розвитку в сучасній історичній інтерпретації взята з досліджень Петеріма Сорокіна, який використав циклічність для роз'яснення поведження великих мас та малих груп людей при критичних ситуаціях. Це дослідження було поставлено в рамках соціології та біхейвіористики для одного реального виміру, тому Петеріму Сорокіну вдалось довести свою гіпотезу; напряму про циклічність в своїх працях Петерім Сорокін не зазначає, рівносильно як і не користується терміном «Циклічність». Ряд істориків привели ідеї

Петеріма Сорокіна в науку історію, більше для підкреслення своєї значущості стосовно погляду на розвиток історії, аніж для підкреслення вірності ідей Сорокіна та їхнього відображення в історичній науці, при цьому, для простоти розуміння всі результати праці Сорокіна були зведені до слова «цикли» і відповідно «циклічна історія». Так само зробили з «лінійною історією», при аналізі творів античних авторів, зокрема Геродота, в яких не було жодного поминання терміну «Лінійність».

До питання методів

В історії розрізняють методи історичних досліджень. Умовно їх можна розділити на академічні та неакадемічні, такою диференціацією ми скористаємось. У цьому розділі розглянемо академічні методи, але без так званих «загальнонаукових» методів:

1. Порівняльний метод. Іноді його називають компаративний метод. Його суть зрозуміло з назви, тобто метод передбачає порівняння, а у випадку історії такі порівняння називаються аналогіями. Метод вирізняється своєю якістю вписуватись всюди і при цьому виглядати доречно. Доречність аналогій в історичних дослідженнях настільки вразила вчених, що Пророк Батька Вітчизняної

Методології у своїй праці поставив три правила до використання аналогій:

- використовуються для подій однієї епохи;
- використовувати при наявності конкретних фактів;
- порівнюючи факти різних епох можна вказувати тільки на відмінності, а не на подібності.

Наявність таких правил не завадила масовому використанню істориками такого методу, тому що аналогії часто-густо, чомусь, виступають синонімом до причинно-наслідкових зв'язків, якими вони не являються по визначенню (аналогія = порівняння одних фактів до інших; причинного-наслідковий зв'язок = виокремлення ряду подій, які відбуваються одні за одними в наслідок конкретної першої дії), і для проведення аналогій не варто заглиблюватись надто глибоко, настільки, щоб зазначати відмінності та несхожості філософські та цивілізаційні. Тобто, якщо ми робимо аналогію державотворчих ідей революцій 1917-1920рр. в УНР та Курултаю (з'їзду) кримських татар, нам, як історикам-дослідникам, буде достатньо привести поверхневий рівень (бажання створити державу на основі...) та дещо занурений рівень (аналіз програм та дій на аналогії, іноді аналіз лідерів) для

створення вдалої аналогії. Натомість різниці, які проявляються в філософських (в широкому значенні цього слова) ідей, етнічних та релігійних конструктів навряд буде розглянуто, оскільки цього не потрібно для написання якісної роботи. Звісно, якщо ви приведете аналогії такого рівня ніхто не буде вас критикувати, але тут варто не забувати, що в академічній історії є свої погляди на градацію важливих фактів для аналогії. У випадку, якщо ви приведете тільки релігійні та філософські елементи в аналогії, не важливо на основі джерел чи на основі аналітики, така аналогія вважатиметься не повною, тому що ви «не розкрили сутність» програм, тобто не зазначили аналогії в змісті програм.

Коротко про виникнення компаративного методу – виник, як і всі інші методи, в працях Геродота і Фукидіда. Чітко окреслили методи у ХІХ ст. з розвитком позитивізму.

2. Типологічний метод. Пророк Батька Вітчизняної Методології застерігає дослідників від зведення типологічного методу до класифікації. Основними аргументами виступають:

- Виділення на основі якісних ознак, а не на основі кількісних (яких Пророк, чомусь, називає «механічні кількісні групи») ознак;

- Типологізація повинна проводитись на основі, як зазначає Пророк, «наявність достатньо багатого фактичного матеріалу (об'єктів вивчення), який дозволяє здійснювати типологізацію»;

Як зрозуміло з вище написаного основна ідея методу типологізації – це впорядкування дослідженого матеріалу. В колі академічних істориків побутує думка, що типологічний метод є чи не найскладнішим серед всіх інших методів історичних. В чому проявляється складність автору неочевидно, оскільки з ознак методу, які наводить Пророк (описані вище в якості аргументів), не вказується елемент складності застосування методу. Цитуючи працю Пророка: «Метод є складним і трудомістким у застосуванні, передбачає опрацювання значного фактичного матеріалу.» Якщо елемент трудомісткості вказаний чітко (опрацювання значного фактичного матеріалу), то елемент складності не вказаний, оскільки операція про опрацюванню значного фактичного матеріалу є підсильним всім дослідникам, навіть любителям, яскравий приклад праця «Тернопіль у Вогні» нефахового історика Олександра Семеніва. Гіпотетично можна допустити, що для вдалої типологізації є бажане залучення і комбінація методів з різних наук, але у своїй праці Пророк зазначає тільки

про «кластерний аналіз». І тут ми це будемо розбирати: По-перше незрозуміло, що мається на увазі під «кластерний аналіз»(далі – К.А.) конкретно, тобто К.А. як техніка, чи як кластеризація, якщо останнє, то отримуємо наступне → елемент складності типологічного методу у проведенні К.А. як кластеризації → основний результат проведення кластеризації – класифікація → класифікація не є типологічний метод. Якщо К.А. в якості першого (техніки), то як Пророк збирається створити матрицю для створення початкової бази дослідження на основі К.А. як техніки? Друге питання полягає в інтерпретації результатів при тому нюансі, що вхідні дані, які будуть відбирати до К.А. не повинні корелюватись, тобто не повинні залежати один від одного? Третє питання полягає у яких саме методах К.А. буде проводитись? Останнє питання полягає у приведенні процедури К.А. в історичних дослідженнях в цілому. Але це все другорядне, оскільки основним завданням К.А. є створення класифікації, а за Пророком типологічний метод не зводиться до класифікації.

3. Генетичний метод. На думку автора є синонімом до терміну «причинно-наслідкові зв'язки» в загальному. Метод полягає у розгляді історичних фактів від їх зародження до становлення. Про це я вже вище описував у розділі присвяченому історичним закономірностям.

4. Діахронічний метод. Тут автор попередньо бажає зазначити, що при опитуванні декількох викладачів В.Н.Зів. на предмет розуміння діахронічного методу вони розводили плечима. Справедливості заради Пророк у своїй праці чітко не окреслює застосування методу та його прояву: «...діахронічний метод прийшов з лінгвістики, полягає у дослідженні змін, що відбуваються зі складними суспільними системами у часі і просторі.» Ідучи за запропонованим визначенням ми не розуміємо у чому полягає процедура методу, не зрозуміло, як досліджувати «зміни, що відбуваються зі складними суспільними системами», зрештою, що це за «системи» і який їхній спокійний стан – не висвітлено. Автор розуміє діахронічний метод, як такий що описує декілька вимірів в їхньому статистичному прояві відповідно до часу. Загальний зміст методу проявляється у створенні систематизованої картини показників для, як кажуть в народі, «фону» історичного дослідження та приведення причинно-наслідкових зв'язків до даних.

Описані вище методи найбільш часто зустрічаються у підручниках присвячених методології історії, звісно це не означає, що перелік є вичерпаним,

тому я когнітивно заохочую читачів до перегляду додаткових історичних методів.

До питання загальнонаукових методів

Окрім історичних методів дослідження виділяють загальнонаукові. Розділ буде коротким, оскільки автор ставить за мету роз'яснити масове нерозуміння методу індукції та дедукції. Всеосяжним в академічній історії, та й у поголовної більшості українських науковців є розуміння індукції та дедукції, як «Від загального до конкретного/від конкретного до загального». Проблема у тому, що метод, який так формулюється, нам не дає підстави його використовувати, оскільки незрозуміло що саме є загальним, а що конкретним і який механізм виведення висновків і результатів для наукової праці. Більше того, немає в Західному світі такого формулювання індукції та дедукції до науки через систему логіки, як мови науки.

Електронна енциклопедія, яка надає послугу подібної до тлумачного словника англійської мови <https://philpapers.org/> дає наступні вхідні визначення:

«Deductive reasoning is the kind of reasoning in which the premises logically entail the conclusion, at least assuming that no mistake has been made in the reasoning.

Inductive reasoning is reasoning in which the premises are viewed as supplying strong evidence for the truth of the conclusion.

While the conclusion of a deductive argument is certain, the truth of the conclusion of an inductive argument is probable, based upon the evidence given.».

Це можна перекласти наступним чином:

«Дедуктивне мислення – це тип мислення у якому припущення логічно підтверджують висновок, у будь-якому випадку, не було зроблено помилок в думці (припущення відповідають висновкам і навпаки).

Індуктивне мислення – це тип мислення у якому припущення виступають у якості сильної підстави до правдивості висновку.

Однак, дедуктивний висновок є незаперечним (вірним), індуктивний висновок можливий (імовірний) базуючись на заданих припущеннях».

Показово, що українська Вікіпедія дає наступні визначення Індукції та Дедукції:

«Дедукція — процес виведення висновку, що гарантовано слідує, якщо вихідні припущення істинні то висновок на їх підставі є чинним.

Індукція — це процес судження, котрий досягає висновку, що при наявному стані знань є напевно істинний, але не гарантує його.».

У якості додаткового джерела до своєї позиції зазначу частину лекції Мого Ровесника зі США «Основи логіки»: «... часто логіка ділиться на два типа – індуктивна логіка та дедуктивна логіка. Чим вони відрізняються? Ви часто можете почути визначення, яке я запросто можу переплутати, оскільки я з ним не згідний, зрештою, я його не дуже пам'ятаю. Кажуть, що дедукція – це послідовність мислення від загального до конкретного, а індукція – це послідовність мислення від конкретного до загального, я не пам'ятаю, можливо це навпаки, це неважливо. Суть у тому, що це поганий аргумент для терміну, оскільки фраза: «мислення від загального до конкретного» і «мислення від конкретного до загального» ні про що не говорить. Взагалі, «мислення від загального» - це називається казуїстика в філософії. Якби мені сказали: «Назви як називається тип аргументації від загального до конкретного?», і якби мені ніколи люди, які получали освіту в СРСР не пояснювали, що «від загального до конкретного – це дедукція», я би відповів «Це казуїстика! По-перше по якостям підходить саме це». То як же саме нам розрізняти індукцію та дедукцію, якщо уникнути визначення, які використовуються, у тому числі, поважним академіком

Челпановим і взагалі всіма авторами підручників по логіці, які писали свої підручники або в Європі XVIII ст., або в Росії і по цей день?... Отже, як же нам відділити індукцію від дедукції? Все дуже просто! В дедуктивному аргументі істинність умов гарантує істинність висновків. Тобто, якщо умова істинна, то висновок повинен бути істинним, завжди, оскільки це не є можливим, щоб умови були істинні, а висновок помилковий – в дедукції це не можливо. В індукції це можливо! Чому? Тому що істинність умов, не гарантує істинність висновків. Тобто різниця в частинці «не»: в дедукції гарантує, в індукції не гарантує...».

До питання цінності історії та її значення

Ще одним питанням в історії є цінність історичного знання та значення історії в цілому. Тут буде розглянута доволі невелика частина спектру, а саме та, яка намагається доказати нам, що цінність історії полягає у виховній та навчальній функціях і у цьому проявляється її значення як для кожної окремої людини, так і для людства загалом. В іншій – простішій інтерпретації, з якою куди частіше зустрічаються студенти – історія вчить нас не допускати помилок

минулого і виховує у нас патріота нашої держави. Розглянемо таке припущення:

По-перше, якщо ми академічні історики, ми повинні слідувати принципам історизму та об'єктивності, при цьому ми повинні бути неупередженими, а це означає що патріотичну функцію історія не повинна нести, оскільки принципи академічної історії виключають можливість розгляду історії з нахилом на виховні функції, особливо патріотизму;

По-друге, навіть при знехтуванні принципами, якщо викладати історію в якості розвитку патріотизму – це є доволі помітно, тим-паче, що у такому випадку прийдеться уникати багатьох аспектів історії та перебільшувати з героїзацією та «хоноризацією(надання честі тим, хто прагнув до певної мети)» минулого. З цього, якщо ваша історія героїзована та хоноризована, як вам втілити навчальну функцію? З тієї ж академічної історії: «невірна інтерпретація подій веде до невірних висновків». Тобто ми, при дописуванні чи перебільшенні певних нюансів в історії створюємо умову, яка закладає невірне інтерпретування процесу, відповідно, поставлені висновки, які мають навчити людей не допускати їх повторно, будуть невірними;

По-третє не варто підходити до всіх речей з позиції цінності, або більш-ширшої позиції утилітаризму, особливо

через користь історії. Спираючись на два попередні пункти, вказано достатньо аргументів, для спростуванні цінності історії з контексту «історія як вчителька і вихователька». Однак, якщо забрати виховну функцію й залишити навчальну функцію, тоді нам потрібно підтвердити цінність історії, хоча би в контексті залишеної функції. Для цього нам необхідні яскраві приклади людей, які на основі історії не допустили помилок минулого і досягнули на цьому рівні кінцевої мети. І тут проблема навіть не стільки в тому, що таких прикладів немає, а в тому, що ми не зможемо довести будь-який приклад в користь функції, оскільки, тут, мало того, що необхідна людина, яка би сказала, що вона діяла на основі недопущення помилок минулого (в контексті історії), а потрібно зв'язати такі слова з результатом, а в такому випадку ми приходимо до питання причинно-наслідкових зв'язків, яких ми розглядали розділами вище. В кінцевому гатунку ми доходимо до того, що ми не можемо сформулювати жодного вдалого прикладу, відповідно у нас немає жодного вдалого зразку для навчальної функції історії, що свідчить або про відсутність такої функції в історії, або недосяжність такої функції людьми, що, зрештою, опосередковано вказує на суб'єктивне не існування

такої функції, оскільки її не можуть досягнути люди. З цього, якщо в історії нема інших проявів цінності – історія не володіє критерієм цінності;

По-четверте історія, як і філософія, античної Греції скоріш була родом аристократичної діяльності, хоча й Фукидід в Історії Пелопонеських Війн зазначає про те, що праця повинна слугувати для вчення майбутнім поколінням, але це не відкидає гіпотезу про рід аристократичності історії. Тому, максимум, який я можу дати в користь цінності історії, зі мною також згідний Мій Ровесник із США, що історія цінна сама по собі, в факт свого існування, як рід діяльності людини. При цьому, я визнаю вірогідність гіпотези, яка містить наступне: «Якщо забрати з людської діяльності історію, філософію, тощо, при цьому забрати відповідні дисципліни з навчальних закладів, ми глобально нічого не втратимо». У будь-якому випадку, ми можемо стверджувати, що усвідомлення людини себе, як громадянина держави лежить не стільки через історію, скільки через певні символи та їх системи в перемішку з етичними нормами та традиціями характерними для сім'ї та людей на конкретній території проживання. Це виглядає імовірним, оскільки засади самоідентифікації школярів до держави та народу проявляються ще до початку вивчення історії в школі, тобто

до 5-о класу, щоправда, така ідентифікація є доволі інфантильною;

По-п'яте сам процес вчення історії є незрозумілим. Якщо просто читати книгу історії певної держави, не факт, що людина буде робити висновки + не відбувається процесу зі сторони історії. Якщо поставити посередника – вчителя чи викладача, радше вчителя, також не факт, що учні будуть отримувати вірні висновки, навіть, якщо вчитель буде говорити виключно висновками. Тут приклад наочний: одним із найгірших станів людини пов'язаних зі вживанням алкоголю є похмілля, при тому, люди які вже один раз за життя получили відповідний досвід знають, що не варто вживати алкоголь до рівня появи похмілля, але це не зупиняє людей вживати алкоголь до відповідної кондиції;

По-шосте ми не можемо гарантувати однаковість висновків людей до конкретної події, більше-того, одну фразу, для простого прикладу «куріння цигарок шкодить легеням», люди розуміють по-різному. Особливо це помітно, коли людей просять аргументувати свою відповідь, на приведеному прикладі, при умові, що конструкт відповіді позитивний, виглядатиме це так: «Так! Куріння цигарок

шкодить легеням, оскільки...» Наступні аргументи (доповнення до конструкту) будуть різнитися одночасно в змісті й емоціях;

По-сьоме яка доля історії як вчительки у вірних висновках? Багато питань люди вирішують не на основі історичних знань, а на основі мислення. Тим-паче, для проведення дії людині буде простіше скористатись новим продуктом мислення, аніж згадувати образи й аргументи з історії. При цьому це стосується всієї конфігурації дій та позицій (від простих дій людей, які не користуються категоріями вище біологічних, до складних дій людей, які використовують різні категорії);

По-восьме і це, напевне, найважливіше – аспект, про який ми згадували вище: наявність різних вимірів. Якщо людина, яка відповідає за доволі вагомні наслідки своїх дій уникає хоча би інформаційний і економічний виміри результати дій такої людини є доволі сумнівними. Більшість з них будуть провальними, оскільки люди живуть невід’ємно від всього оточуючого і це оточення також змінюється з часом, а це означає що для кожної окремого невід’ємного від людини буде свій висновок в контексті своєї історії. На такому рівні є багато історій, функція навчання буде збережена, якщо вірно інтерпретувати і вірно діяти до кожної з таких історій на основі вірних висновків. Чи можливо це

для людини? Я допущу гіпотезу, що ні, тому що люди допускають помилки, навіть на рівні історії.

Останнім аспектом залишимо те, що людська пам'ять не стабільна, навіть доктори наук можуть забувати певні елементи в історії, а на основі цього руйнується висновок, оскільки відсутність в формулі одного з елементів напряму впливає на остаточний висновок.

Тут додам дещо кардіоцентризму та використаю фразу «Сердитого Кота (псевдонім)»: «Плебею завжди потрібна користь у всьому, навіть для свого життя, адже після відсутності користі у собі, плебей губить ще одну плебейську рису – сенс життя».

До питання історичного дослідження та першоджерел

Найважливішим моментом діяльності академічних істориків є історичні дослідження. Зазвичай вони будуються на основі першоджерел, себто архівні документи, які включають великий пласт різноманітних по формі та змісту матеріалу, від коротких описів у художньому стилі простих людей, до змістовних звітів зі статистикою, аналізом і поясненнями.

В розділі коротко охарактеризую певну абсурдність історичних досліджень на основі першоджерел, але попередньо зазначу, що історики виділяють певну методичку праці з першоджерелами. Зокрема це внутрішня та зовнішня критика джерела, тобто перевірка джерела за зовнішніми та змістовими ознаками на фальсифікат, перевірка збігу інформації в різних джерелах на виявлення достовірності та ще багато інших способів, включно з методами хімічного аналізу матеріалу. Зазвичай при використанні таких методів роботи з першоджерелами для істориків складається певна картина досліджуваного, яка описується в монографіях. У чому абсурдність дослідження історії на основі першоджерел? Вона полягає у декількох пунктах:

1. Неможливо охопити весь вимір інформації хоча би по одному із аспектів питання поставленого для розкриття в завданні. Це підтверджується тим, що з повторними історичними дослідженнями розкриваються все нові джерела, на основі яких робляться інші висновки в порівняння до попередніх зразків. Загалом система архівних джерел доволі подібна до системи інформації в інтернеті, де більша частина інформації знаходиться в так-званому «Глибокому Інтернеті», тобто такому, до якого доволі складно добратись через системи пошуку. Звісно можна поставити питання таким чином, що неосяжність інформації робить її відсутньою для

людини, але тут можна й заперечити неосязність, як критерій відсутності на користь критерію гіпотетичності;

2. При опрацюванні одного джерела ми не можемо охопити весь вимір можливого дослідження цього джерела. Це пов'язано, насамперед, з компетенцією людини, оскільки при повному спектрі способів дослідження та одержання інформації з одного джерела ми отримаємо специфічну інформацію, яка на різних основах свідчить про певні результати нашого дослідження. Наприклад джерело – «Слово о полку Ігоревім», ми можемо використати для одержання результату наступне: лінгвістичний аналіз, історіографічний аналіз, джерелознавчий аналіз, бібліографічний аналіз, порівняльний аналіз, аналіз постаті автора, аналіз інтересів, логічний аналіз на предмет протиріч, релігієзнавчий аналіз, тощо. Якби при нас було би саме першоджерело, то ми би могли додатково підключити зовнішню критику на основі хімічного аналізу, фізичного аналізу, тощо. Використання кожного з таких аналізів для кожного окремого джерела буде займати феноменальну кількість часу, при тому не варто опускати моменту, що результати аналізів можуть не співпадати і суперечити

одне одному. Наступне питання, яке приходить на думку з такої диспозиції – як звести інформацію в одну систему? Це є питання інтерпретатора, відповідь на яке ми дамо розділом нижче;

3. Як зберегти принцип історизму при відсутності в історика деяких матеріалів, які гіпотетично існують в «інших архівах» і, які могли би забезпечити більш повну панораму предмету досліджуваного? Якщо принцип історизму передбачає розгляд події у відповідному для неї просторі та історичному часі, то як на цей принцип впливає неповна наповненість першоджерелами досліджуваного предмету? Яке значення має кількість використаних джерел у вашому дослідженні, якщо ви, все рівно, не використали більшість можливим способів дослідження джерела і, одночасно, не використали всіх гіпотетичних джерел для вашого дослідження? Вірогідно, ці питання історики намагаються вияснити за допомогою нагромадження «нових візій» на певні проблеми і тут ми приблизились до наступного питання.

До питання інтерпретатора

Напевне, найвагомішою причиною проблем в історичній науці та історії загалом є інтерпретатор. Основний прояв проблеми полягає у трактуванні істориками своїх досліджень в монографіях. Це не означає емоційне ставлення та симпатії істориків до конкретних позицій, це означає підсумування на основі результатів дослідження, окрім того, це означає створення причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваного. Проблему причинно-наслідкових зв'язків, принципів та методів історичного дослідження ми розглянули вище, у цьому розділі ми висвітлимо декілька позицій стосовно інтерпретування історії.

Батько Вітчизняної Методології зазначає, що історик повинен знати відповіді на всі питання. Ця фраза більш доречніше виглядала у розтлумаченні: «... я маю на увазі, в першу чергу, що історична галузь та знання історії дозволяють історика зробити припущення стосовно будь-якого питання...». З цього починається описувана нами проблема.

Історики вважають, що на основі джерел та логіки (іноді «історичної логіки») можна дійти вірного висновку, але нерозуміння істориків у процесах організації суспільства, його поведінки на рівні окремих

людей та на рівні колективів дає підстави стверджувати, що будь-яка інтерпретація істориків минулих подій є неточною, оскільки на теоретичному рівні історики не володіють знаннями про поведінку народу. Це можна підтвердити на основі запитання до істориків: «Що таке Соціодинаміка (за Петерімом Сорокіним)?» та іншими подібними питаннями по соціології.

Бувають випадки більш показові, коли історик описує вплив технологічного розвитку на життя людей. Зазвичай, історики не володіють знаннями про процес праці кожного окремого винаходу, тому доходять висновків, які схематично зображу так: «Кількісне вдосконалення винаходу (збільшення його потужності, поширення винаходу в світі) дало прогрес розвитку людства». Звісно, з таким твердженням можна згодитись, але проблема у тому, що це не є початком події, тобто це є порушенням принципу історизму, оскільки ми не зазначаємо винахід чого саме гіпотетично призвів до початку вдосконалення винаходу і на якій основі було створено перші елементи, які заклали основу винаходу, його структуру та процес праці і відмінності в цьому процесі відносно попередніх винаходів. «Більш продвинутіші» історики зазначають наступне: «Винахід на основі такої нової технології праці дав поштовх до розвитку відповідної інфраструктури», сам процес праці, в якому на відмінну від

історії можна описати причинно-наслідкові зв'язки, опускається в силу некомпетентності історика.

Ще одним проявом проблеми інтерпретатора є, як я його назвав, «Чарівний Дуалізм», який проявляється у постановці питання на основі дуалізму, при цьому елементи дуалістичного питання не є синонімами, наприклад(простий, без історичної тематики): «Що краще – собака чи сонце?». На рівні назв пунктів у історичних дослідженнях, на рівні висновків, на рівні гіпотез, на рівні питань доволі часто помітно як історики використовують таку формулу: «або це, або те». Далеко не ходячи за прикладами відзначимо, що «Матріарх Українських Істориків(псевдонім)» у своїй праці «Вступ до історії» називає розділи та розглядає їх у системі дуалізму:

- «Позаджерельне знання», або Тиранія «влади дефініцій»;

- «Позаджерельне знання», або Тиск стандартів і стереотипів;

У автора після прочитаної назви розділів постало питання: «А якщо і ні перше і ні друге?». Імовірно, що висвітлене в розділах буде мати ознаки іншого – не вписаного в назву розділу аспекту, або ж чітко не підкреслить жодної із запропонованих у назві розділу

форм. У випадку Матріарха Українських Істориків, можливо, недоречно робити такі припущення, тому що критерій підбору назв для розділів інший, як і противага очікуванню до наповнення таких розділів. Зрештою, це не відміння загальної тенденції наявності дуалізму в інших істориків, навіть на рівні обговорень питань історики компонують такі припущення: «Позиція українців у Австро-Угорській імперії: гніт чи благо?». А ось третьої позиції немає, як і не має куди більше імовірних позицій; слова «Гніт» і «Благо» не є синонімами, чому їх (як і багато інших подібних прикладів) протиставляють історики в постановці питань автору не особливо очевидно. До місця, як здається автору, була би фраза на пояснення життєвих виборів висловлена Сердитим Котом: «... доходить до рівня підліткового анекдоту про два стільці і куди сам сядеш, і на якого з них когось посадиш. Чомусь, нікому не приходить ідея, що сісти можна на підлогу, чи на спинку стільця, чи будь-куди інше, а близька людина має свою волю, щоб противитись процесу «садження» її на якийсь із стільців і вона (близька людина) може піти геть...»

Ще одним показовим прикладом є висновок допущений Матріархом Українських Істориків: описуючи вплив пам'ятників визначним постатям споруджених в XIX-XX ст., про перейменування вулиць від Революції у Франції кінця

XVIII ст. і до сьогодні Матрарх Українських Істориків зазначає наступне: «Врешті, підсумовуючи, варто нагадати про такий виразний приклад корегування «історичної пам'яті», як «війни пам'ятників», що перекочувались Європою продовж цілого XX ст., а на теренах колишнього СРСР і країн «соціалістичного табору» не вщухають і досі...». Тобто, описуючи, в основному, пам'ятники XIX ст. та події пов'язані з їхнім спорудженням «війна пам'ятників» тривала у XX ст. Абсурдність, окрім цього-всього, полягає у тому, що до нас дійшли записи описуючі ідентичні процеси підчас існування ще Римської імперії та часів пізніших включно до XXI ст., чому саме в XX ст. тривала «війна пам'ятників», як корегування «історичної пам'яті», якщо така «війна» тривала і до, і після XX ст.?

Ще одним проявом проблеми інтерпретатора є цитування. Доволі часто читаючи різні історичні напрацювання, що правда, стосується це більше істориків-студентів, зустрічаю цитати інших людей, які, начебто, повинні підкреслити обізнаність автора праці в питанні, чи висвітлити, що окрім джерел автор використав художню літературу, та й загалом є обізнаним у «цитатах великих постатей». Ще частіше бачив ситуацію, коли доволі непогана по змісту праця

під кінець заплямовується «доречною» цитатою. Тут основа складається з недоречності більшості цитат, особливо вирваних з художньої літератури, оскільки використовуючи цитати, зазвичай, історики не замислюються над тим, що цитата не стосувалась подій, які ви описуєте у вашій праці, або ж це специфічний сарказм, чи жарт. Навіть, якщо фраза справді стосувалась подій, які описуєте історик, він\вона не припускає гіпотетичної необізнаності й інтелектуальної некомпетентності людини, яку цитують до певних подій. Тут яскравий приклад - цитати Маркса, Енгельса, Леніна та інших, стосовно, як кажуть діти, «всього на світі». Цитування зазвичай є недоречним ще по причині того, що більшість фраз вирвані з контексту концептуальних праць. Тут приклад – цитування Рене Декарта «Я мислю, значить я існую!». Персонально для мене така цитата свідчить, як мінімум про те, що автор, який у такій формі цитує Рене Декарта, не читав «Роздум про метод...» чи «Роздум про першу філософію» (тут я можу спутати, у якій з цих двох праць Рене Декарта був цей вираз, скоріше у першій, ніж у другій). Іншим проявом витягування з контексту – фраза, яка в оригінальній праці стосувалась вкрай вузького питання, використовується істориками, як певний принцип будь-якої галузі дійства. Тут приклад – Макіавеллі «Мета виправдовує засоби», окрім того,

цей приклад також підходить до ситуації з цитуванням Декарта.

Автор не несе за мету принизити цитування, оскільки цитати є доволі красивим способом передачі думки на рівні розмов, на рівні художніх описів, але, одночасно, автор застерігає студентів до використання цитат у наукових працях, щоб дрібничкою не зіпсувати імовірно хорошу працю. Це єдиний пункт в моєму «антинаративі», якому надана повчальна функція.

До питання суперечок з істориками стосовно історії

Одним із беззмістовних занять, яким можуть між собою займатись історики – це суперечки на історичній основі, або на історичну тематику. Беззмістовність таких суперечок полягає у неможливості дійти до вірної відповіді в суперечці, оскільки механізми досягнення відповіді на питання, які побутують що в академічній, що в неакадемічній історії в своїй основі можуть бути запереченими в якості таких, що не діють, про що автор намагався висвітлювати у розділах вище написаних. Єдина площина, на якій можна дійти до правоти однієї із сторін суперечки – це дати, постаті, географічне

положення певних подій, тобто базис, хоча, справедливості заради, іноді базис, який вважається вірним в академічній історії може бути помилковим. Ще одним варіантом суперечки в якій можна дійти до правоти однієї із сторін конфлікту є вказування на написане в певній праці чи певному документі, але на дуже поверхневому рівні, наприклад: «Історик Х називає в своїй праці «Історія» Велику Французьку Революцію – «Революція, яка заклала основи для революцій XIX ст.»», у такому випадку на рівні суперечки можна дійти до правоти.

Ще один аспект, який, на погляд автора, є не можливим у суперечках істориків – це компроміс. Вже раніше наведений приклад суперечки між Батьком Вітчизняної Методології та Любителем Чорних Лебедів стосовно історичних закономірностей демонструє рівень досягнення компромісу, а точніше його відсутність, оскільки компроміс зійшовся на тому, що Любитель Чорних Лебедів повністю поступився своєю позицією на користь Батька Вітчизняної Методології. Окрім того, в якість своєї позиції історики використовують аргументи доволі сумнівні, особливо це видно зі суперечок істориків-студентів, приклад з персонального досвіду суперечок з істориками: «Бісмарк повинен був об'єднувати німецькі землі, оскільки у нього не було вибору!» ось такий рівень аргументів мені приходилось

вислуховувати, як від студентів так і від викладачів, найбільша прикریсть полягає у тому, якщо вказати іншій стороні, що подібний аргумент є слабким, то тебе завалять звинуваченнями та образами, окрім того, таку аргументацією дуже складно заперечити, тому що єдиним таким же слабким аргументом, є «ми не жили в час Бісмарка і персонально з ним не розмовляли, тому ми не можемо стверджувати про відсутність альтернативи», який нічого не доказує. Зрештою, це доволі показово, що в суперечках стосовно історичних подій ми доходимо до такого рівня кінцевої позиції, що демонструє ненауковість історії, оскільки при такому аргументі ми не можемо довести правдивість результатів будь-якого рівня наукового дослідження в історії, себто емпіричний та теоретичний рівні будуть побиті позицією «недостовірності документів, оскільки ми не жили в той час, не бачили і не відповідали за створення таких документів...», а проведення експериментального рівня дослідження неможливе у зв'язку зі специфікою історичної науки.

Тут вагомим аспектом в нашій державі є плебеїзація історичної галузі, через плебеїзацію вищої освіти ще в СРСР, коли остання отримала статус загальнодоступної. Звісно є система конкурсів та

рейтингів на вступ до В.Н.З, але приклад нашого університету є наочним зразком рівня плебеїзації вищої освіти, оскільки, навіть на рівні історичного факультету, основна теза більшості викладачів – «історія є корисною і цінною, не по факту свого існування, а тому що вона вчить не допускати помилок», «перспективною темою досліджень є біографістика (тут таке питання, що біографістика, хоча є елементом історії, але складність дослідження настільки низька в порівнянні до інших історичних досліджень, що для автора факт просування біографістики на історичному факультеті є проявом деградації загального інтелектуального фону, зазвичай притаманного плебеям), відсутність чітких традицій університету, студентських гільдій (профкоми й інше-подібне не є студентськими гільдіями), «високоінтелектуальна гра «Мафія» за версією мого одногрупника «Любимця Публіки(псевдонім)» (аналогія зі Артуром Шопенгауером, який описував гру в карти, здається, у праці «Світ як Воля і Уявлення»)» і ще багато інших факторів. Вищезаписаний кардіоцентричний випад автор зводить до того, що в суперечках з плебеєм не є можливим доведення неправоти будь-якої позиції плебея, навіть на рівні записаної в книгах чи документах дослівної інформації. Однією з видатних якостей, в основному, плебеїв є обізнаність у всьому і неможливість визнання своїх помилок,

зведення кінцевої аргументації до персональних образ, чи до абстрактних матерій, наприклад «державної точки зору» - запропонований мені аргумент іншим одногрупником «Гловайським(псевдонім)», тощо. Для загальної картини, якою автор бажає завершити розділ, наведу такий факт: На історичному факультеті нашого університету є кафедра Історії України, до кафедри належать 4-и доктори історичних наук. Рецензію на докторську дисертацію одного з докторів кафедри оприлюднили на сайті <http://www.historians.in.ua>. Підсумок рецензування цитую: «Підводячи підсумок можна сказати, що (тут назва дисертації) в цілому та її окремі аспекти ще потребують подальшого спеціального вивчення. Рецензована монографія не дає чіткого уявлення про динаміку та структуру (предмету дослідження дисертації). Величезний фактичний матеріал, який міг би мати цінність як для аналізу конкретних прецедентів з практики (case studies), не може користуватися довірою через некоректні посилання.

Цінність монографії в тому, що вона підтримує дискусію по деяких важливих напрямках економічної історії України межі XIX-XX століть.

У вступі до своєї монографії (автор монографії) висловив сподівання, що його книга може спричинити тематичну наукову полеміку. Сподіваюсь, дана рецензія буде сприйнята як прояв такої полеміки.»

Висновки про «вищих» кадрів нашого університету залишаю за читачами, особливо студентами.

До питання неакадемічних історичних методів

На противагу академічним методам дослідження історії існують інші методи. Більша частина яких активно розвивались у ХХ ст. У цьому розділі ми висвітлимо декілька з таких методів, які мають популярність у неакадемічних історичних дослідженнях, або вважаються академічними істориками як «неординарні».

- Усна історія. Це один із найпопулярніших неакадемічних методів дослідження, який, що правда, академічні історики визнають, як метод дослідження рівнозначний до академічних методів, але недостатній для «справжнього» історичного дослідження, надаючи такому методу кліше «неординарний». Метод Усна історія передбачає використання при дослідженні першоджерел у вигляді доказів живих людей. При цьому метод допускає несходження інформації в джерелах, навіть, якщо вони суперечать одне одному. В такому випадку матеріал

відтворюється дослівно, після чого аналізується, хоча останнє проводиться не завжди. Тут зазначимо що Усна історія у вигляді відтворення інформації подібна до відтворення інформації на основі «Теорії Інформ» Едуарда Бабаджаняна, але навряд Усна історія послуговується відповідною теорією, про що свідчить відсутність згадування «Теорії Інформ» в методологічних напрацюваннях методу Усної історії. В нашій державі методом Усна історія проводять свої дослідження «Українець подібний на Мексиканця(псевдонім)» та «Один Університет в Львові(псевдонім для установи)». Перший зазначає про доцільність використання методу Усної історії при студіюванні в школі: «...його застосування (Методу Усної історії – ред.) в шкільній практиці спрощує підхід до критичного вивчення новітнього періоду історії, дозволяє школярам на емоційному рівні займатися особистою долею конкретних людей...». Про студіювання ми ще опишемо розділами нижче, тут зазначимо позицію «...на емоційному рівні...» опосередковано порушує принцип об'єктивності, тому Метод Усної історії не є академічним.

Одним із найбільших недоліків методу, на мій погляд, є неспроможність встановлення точних

елементів, оскільки люди зазвичай пам'ятають загальну картину події чи подій, а їхніх учасників не особливо (тут мається на увазі імена, антропометричні дані, тощо). Окрім цього люди вміють перебільшувати та недоговорювати інформацію, звісно такий факт можна виявити в розповіді людини, але спосіб встановлення більш достовірної інформації є нерозкритим. Наперед зазначимо, при використанні Методу Усної історії (для більшості методів – це також є актуальним) наявна велика вибірка, частина з якої дублюється, отримані дані не є критерієм достовірності, оскільки людям доступна тільки наглядна частина інформації, яка не вказує на факти сховані для людини, та на факти яких людина не могла знати в аспекті географічної віддаленості подій пов'язаних з учасниками, мотивів учасників на рівні ментальному та особистісному, імовірної фальсифікації події учасниками, тощо. Для прикладу: люди з декількох населених пунктів свідчать: «В сусідньому населеному пункті підчас Другої світової війни були розстріляні євреї. Розстріл відбувався на конкретному місці...». Якщо таку інформацію ми отримали в 100% нашої вибірки вона (інформація) не володіє критерієм достовірності, тому що ніхто з опитаних не може зазначити напевне що всі розстріляні були євреями. Імовірно, перед розстрілом дехто з жертв змінив своє віросповідання та перестав асоціювати себе з верствою

євреїв, відповідно для такої жертви стан «Єврей» є когнітивно неактуальним в момент смерті. Наявність такої жертви дає похибку в свідченнях. Більше-того факт проведення розстрілу в конкретному місці є умовним, оскільки при описанні конкретики місця нам необхідно вказати його точні географічні координати, чого в повній мірі не роблять історики в силу не важливості такої інформації до ходу описаної події. Зрештою, це не є перешкодою для позитивних результатів методу Усної історії, оскільки метод не має критерію доточності. Мимоволі виникає думка, що метод Усної історії доволі непогано комбінувати з академічними методами дослідження, але тут автор займається самоцитуванням, яке присвячене відповідній думці: «Ми досліджуємо тему «Проблема колабораціонізму галичан підчас Другої світової війни». Окремою важливою групою для нас будуть усні джерела. В процесі опрацювання теми нам стало відомо що у населеному пункті Х є велика імовірність розмови з маленькою групою людей, які співпрацювали з німцями у 1941-1944 рр. (у 1944 р. Галичина була відвойована радянськими військами). Нам вдалось домовитись з головою населеного пункту Х про проведення наукових робіт з їхніми жителями. Підчас

праці ми визнаємо від 10-х людей про 2-х ще живих мешканців, які співпрацювали з військами Рейху, але від цих 10-ти людей ми отримали різну характеристику 3-х колабораціоністів (поведінка, посада, чим займався та як допомагав)... І того, ми опитуємо 3-х людей на предмет безпосередньо їхньої участі в подіях 1941-1944рр. і отримуємо від них приблизну таку інформацію:

1-й опитаний: «Був поліцаєм для легшого життя. Той хто назначив мене був хорошим мужнім чоловіком, його звали Еріх Фокс. Ніяких протиправних дій проти мешканців мого населеного пункту не робив, людей не вбивав, не крав. При приході радянської армії добровільно здався»;

2-й опитаний: «Старався стати в ряди «СС Галіція», не вдалось. Співпрацював з звичайним польовим командиром, якого звали Ерік Фокс. Ніяких протиправних дій не вчиняв. При приходи радянських військ постарався стати у їхні ряди, але також не вдалось із-за моєї інвалідності (відсутність ноги)»;

3-й опитаний: «Розповів німцям про радянських солдат, які були перед ними тут раніше. Розповів про цих солдат та шляхи куди вони пішли, а також про небезпеку в лісі та радянських шпигунів у нашому населеному пункті ніби то дещо невпевненому в собі офіцері, якому було дещо некомфортно, а звали його Едік Фокс. Ніяких протиправних

вчинків проти жителів населеного пункту не вчиняв. При приході радянських військ здав позиції німецьких військ».

Отриману інформацію від 3-х опитаних ми починаємо синтезувати за інформацією раніше опитаних 10-х. Окрім того зі слів окремих людей з 10-х ми отримали поодинокую інформацію про 3-х, де 1-й – став поліцаєм щоб бути «вищим від всіх», а потім почав красти та гвалтувати мешканців населеного пункту X; 2-й – хронічних брехун, який боявся що німців, що «совітів», що війни і ногу втратив після війни; 3-й – здав німцям місцевих євреїв за дві пляшки шнапсу.

Пізніше ми опитуємо ніяк непричетних до нашої теми людей, про 10-х опитаних нами людей, де визнаємо про них різноманітну інформацію, (позитивну і негативну) що вони і трудяги, і добрі, і ввічливі, що вони можуть збрехати, люблять перебільшувати, і навіть що дехто з них підчас війни «дружили з німцями» (по закону підлості ті що «дружили» розповіли нам все негативне про 3-х колабораціоністів).

Потім ми вирушаємо в «передмістя» пункту X – пункт А. У цьому пункті ми довідаємось що «не було 3-х, а були тільки 2 і то не ті та й не тим займались». Потім в сусідній пункт Б, де визнаємо про 13

колабораціоністів з пункту Х і так по колу перевіряючи і звіряючи інформацію. Після обробки усної інформації йдемо у місцевих архів де знаємо, що не було ніякого німця Фокса в цьому населеному пункті, а були взагалі румуни...». Цей гіперболізований приклад для нас свідчить про імовірно не співвідношення архівних джерел з усними джерелами, окрім цього виокремлює позицію окреслену на початку аналізу методу, яка полягала у поганій пам'яті стосовно конкретних елементів, в уривку це проявляється в трьох різних іменах: «Еріх, Ерік, Едік».

Є певний дисонанс у позиціюванні Усної історії як методу, або як жанру викладу історії. На думку автора всі позиції стосовно Усної історії в кінцевому результаті будуть зведені до того, що Усна історія – метод, оскільки у всіх позиціях буде свідчення про специфіку першоджерела в Усній історії та праці на основі таких першоджерел, як основного елементу Усної історії.

- Метод Математична історія, він ж Кліометрика, він ж Quantitative History. Ще один із популярних, що права тільки на рівні розмов між істориками, метод історичного дослідження, назва якого напряду не розкриває суті методу. Математична історія – це метод що опрацьовує декілька вимірів, зокрема, в першу чергу, економічний та статистичний. Основа отримання результатів лежить через

формули, які переводяться в звичайне трактування інформації. Загалом, автору невідомі дослідники в межах України, які б серйозно займались історичними дослідженнями використовуючи відповідний метод. Цьому, на мій погляд є декілька причин, які закладені в недоліках методу:

По-перше неочевидність співвідношення результатів до звичайних архівних джерел та певної комбінованої істориком дійсності минулого на основі отриманих результатів;

По-друге складність використання методу. Окрім праці з формулами необхідно проводити інтерпретування отриманих результатів в розрізі до інших результатів;

По-третє різноманітність формул та інших математичних шляхів отримання результату дещо різняться в економіці та соціології, що, гіпотетично, може привести до невірному загального результату;

По-четверте недоступність та «занудність» для читачів. Тут будемо відвертими, що загал українських істориків цікавлять резонансні висновки чи фактичне доповнення раніше набутих висновків в історичних дослідженнях, аніж нестандартні шляхи отримання

інформації, особливо, коли сам шлях необхідно обдумувати в процесі його прочитання істориком.

По-п'яте підбір даних. Не завжди є очевидним критерій підбору, при цьому ми не знаємо рівень похибки при підборі даних для різних вимірів та для кінцевої мети історичного дослідження, що в свою чергу робить відповідний метод залежним від першоджерел та їхньої достовірності.

В якості провокації та самопіару автор зазначає про розробку «Теорії Моделей Історії», яка базувалась на принципах методу Математичної історії. Перед автором постала заковика під назвою «інтерпретування» та «підбір даних». Не було очевидно, як саме підбирати матеріал, в результаті чого була створена специфічна формула, після чого стало не очевидним, як інтерпретувати результат посилаючись на формулу. При вирішенні питання інтерпретування знову поставало питання підбору даних, оскільки частина з них не відповідала достовірній інтерпретації. І знову, при повторному вирішенні питання підбору даних, повторно поставало питання інтерпретації й так далі. При загальному опрацюванні певної кількості матеріалу присвяченому відповідному методу автор зрозумів актуальність проблем, які виникли при «Теорії Моделей Історії» для всіх опрацьованих автором концепцій в методі Математичної історії.

- Синергетичний метод, іноді підхід. Ще більш складним від Математичної історії є Синергетичний метод. Такий метод є також популярним в розмовах між істориками, але його не використовують, оскільки основним критерієм Синергетики за Германом Хакеном (автор праці «Синергетика») є нелінійність систем, що розбиває в історії причинно-наслідкові зв'язки, та дещо порушує принцип історизму, оскільки останній твердить що всі події повинні розглядатись від свого зародження до свого розвитку/кінця, що передбачає використання причинно-наслідкових зв'язків, які в історичних дослідженнях носять лінійний характер.

Окрім того в синергетиці є певні специфічні терміни, яких доволі складно перевести на історичну площину: атрактор, біфуркація, флуктуація, негативний зворотній зв'язок, тощо. На рівні жарту: «Уявіть собі читача історика, який побачив у вашій праці термін «атрактор», про що він/ вона подумає? «Який такий трактор?»». Зрештою про Атрактор! Простою мовою для історика, атрактор – це сукупність певних подій винесених на певне дослідження, на які поставленна еволюція цих подій. Це в свою чергу свідчить про те, що атрактор в процесі може розглядатись як цикл, імовірно, при цьому маючи елементи лінійного

характеру, що в свою чергу суперечить як синергетиці, так і академічному визначенню дисипативної системи, елементом якої є атрактор. Такий момент для мене є окремим прикладом несумісності термінів при запозиченні з різних наук; зрештою автор на претендує на абсолютну вірність трактування для історика терміну «атрактор».

Є ще багато інших неакадемічних методів дослідження історії. Їх в своїй масі об'єднує факт того, що вони є інфільтрованими в історію з інших наук, дисциплін, мистецтв, тощо. При цьому їхньою вадою є підбір даних та їх інтерпретація. Неакадемічними такі методи є не в силу свого походження, а в силу того, що всі ці методи, в тій чи іншій мірі, порушують принципи історизму та об'єктивізму, при цьому досягаючи аналогічних з академічною історією результатів використовуючи інший шлях дослідження опираючись на не архівні джерела.

До питання викладу історії

Передслово: цей і наступні розділи стосуються питань прикладних, по цій причині автор не бажає глибоко розписувати наступні розділи, що позначиться на величині змісту наступних розділів. Більше того, автор буде залучати в наступні розділи експресію, цитати, які можуть не

стосуватись питань розділу, загалом виклад буде далекий від академізму.

Отож, ми розглянули в попередніх розділах питання, які стосуються історії як науки, зараз ми перейдемо до позаісторичних питань. Тут згадується система викладання історії в академічних В.Н.Зах, яку я лірично назвав би «Д.Г.А.» посилаючись на цитату, віддалену від нашого питання, авторства «Свідка Фінансового Апокаліпсису(псевдонім)»: «Систему управління я называю Д.Г.А. – дураки, глупцы, абсурд. Дураки дают приказы, глупцы их выполняют, на выходе получаем абсурд». Це проявляється наступним чином: Наше міністерство освіти дає певні рекомендації, стосовно того, що вони хочуть бачити у майбутніх фахівцях з історії, не будемо вдаватись до подробиць того що хоче бачити міністерство освіти - для нас це не принципово. Ці рекомендації поступають у академічні В.Н.З. де їх активно критикують викладачі, зазначаючи на різні аргументи, при цьому діють, в основному, по тій же рекомендації, яку надає міністерство освіти. Чи інший приклад: 1-2 людини однієї з кафедр, які вважають, що вони повинні подати ініціативу, бажають провести конференцію до певного «історичного дня», затверджують своє бажання на рівні факультету, після

чого рекламують свій відкритих характер, мовляв «беріть участь ті, кому це справді цікаво!» І, в кінцевому гатунку, запихають масовку з першокурсників та студентів у яких організатор веде пари, окрім того відбирають «найкращих» студентів для виступу, при цьому нехтуючи інтересами як науковим, так і звичайним інтересом студентів, результат – конференція заради показу «активності кафедри» на факультеті, навіть не «конференція заради конференції».

Ще одна внутрішньо університетська система цінності – виховувати якісного фахівця в історії, який є спроможним до всебічного глибокого аналізу (чомусь тільки аналізу) поставлених проблем в історії. При цьому все викладання історії відбувається в кращому з двох випадків по тематичному принципу, в гіршому – хронологічному і звісно це дає «вкрай глибокі» аналітичні здібності, які проявляються у твердженнях про циклічність/лінійність/тощо історії, у визначеннях що історія – це не просто наука про минуле, а про розвиток людства, у неспроможності сприймати позиції, які заперечують причинно-наслідкові зв'язки та інші подібні позиції, які легко розбити єдиним питанням: «доведіть!» Після чого історики зводять все або до цитування інших істориків, або до надуманих тверджень на рівні «ви що, не вірите?», іноді до образ (автору приходилось вислуховувати

образи, в якості відповіді на методологічні питання до істориків).

Ще один показовий приклад, який стосується, загалом, викладання у В.Н.З., точніше мого навчального закладу: серед всіх викладачів, одна персона стверджує: «найнижчий рівень проведення лекції, який є гіршим від моветону - це читати лекцію з роздруківок і гріш вам ціна, якщо ви будете читати лекцію з роздруківок» Після чого персона читає всі лекції з роздруківок.

І сама стандартна річ: читати лекції і вести семінари по своїх книгах, або ж по традиційних поглядах на питання а-ля «Спікер недоісторик(псевдонім)». Персонально я не є противником розгляду та аргументації на рівні традиційних історичних поглядів і підручників викладачів, але я є противником того, коли ці дві речі зводяться до незаперечності та без альтернативності.

До питання тенденцій та загального розвитку історії

Ще один цікавий аспект в історії, який доволі добре відчувається на рівні В.Н.З. – це тренди в історії, вони ж тенденції розвитку історії.

На сьогоднішній час в нашій державі є модним тренд «Національної історії», справедливості заради, такий тренд є популярним в Східній Європі як по стандартах Європейської Унії, так і по Радянським стандартам терміну «Східна Європа». На противагу існує тренд «Мікроісторії», більш відомої під назвою «Історія Повсякдення» - такої історії що займається вивченням побутового життя звичайних людей і на такій основі твердить про загальний розвиток історії. Ще одним трендом є «Всеохоплююча Історія», я не стверджую вірність назви, але можу ствердити що такий тренд розглядає весь світ(держави, події, постаті), як єдину систему, в якій все є взаємопов'язаним і не є допустимим розгляд елементів окремо від системи. Можна сказати що такий тренд є контрдискусом до тренду «Національної історії».

Загалом всі тренди об'єднує те, що більша частина прибічників тренду вважають його єдиновірним серед всіх інших, як вони вважають, «недотрендів». Саме їхній тренд повинен, чомусь, висвітлити правдиву, ба гірше – об'єктивну, історію. При цьому частина прибічників тренду не розглядає такого фактору, що їхній тренд – не більше ніж питання часу, тобто через певний проміжок він буде замінений іншим популярним трендом, який буде критикувати свого попередника і, зазвичай, брати за еталон тренд, якого критикував його попередник. Ще інша частина прибічників

певного тренду зводить його до трансцендентну, настільки віддано віддаючись тренду, що створюють своєрідні культу, в яких тільки проповідують його на основі певної праці, наприклад Школу Анналів Марка Блока на основі «Апології Історії» чи іншої праці.

До питання підручкової історії

Серед всіх праць, які можна використовувати при підготовці до лекцій, семінарів, І.Н.Д.З., курсових робіт та інших форм є так-звані підручники для студентів В.Н.З. Звісно більшість студентів використовує саме такий тип джерел для опрацювання питань, окремою верствою популярних серед студентів є електронні лекції викладачів, але про них не будемо описувати. Популярність підручників, на погляд автора, полягає у доступності (у всіх відношеннях слова «Доступність») та у знайомому зі школи форматі, тим паче, що вітчизняні та радянські підручники побудовані на основі хронологічного підходу, рідше тематичного підходу, ідентично до шкільних підручників.

Зазвичай підручкова історія є викривленою, оскільки для того, щоб допустити підручник, особливо шкільний, до статусу рекомендованого міністерством освіти необхідно дотримуватись рекомендацій, або ж у

випадку зі школою – стандарту освіти, в який закладені мета курсу, серед якої окремо вирізня виховну мету, яка зводить історію до виховання патріотів/свідомих громадян «і бла,бла,бла...» (звиняйте, автора феноменально зачіпає виховна функція на загал, тим-паче варто виділити трішки експресії та кардіоцентризму).

Ще одну проблему складає факт того, що студенти в своїй масі перестали вивчати питання на основі монографій, документів архівних, статистичних, меморіальних, статей, праць філософів-історії (просто філософів також) використовуючи виключно підручники. Тут заковика не в наукових зацікавленнях студента стосовно певних питань, які необхідно буде розглянути, а заковика у тому, що прочитавши однакові підручники студенти вмудряються сперечатись про погляди Канта чи Гегеля стосовно певного вузького питання семінару, наприклад «Погляди Канта та Гегеля на державу», при цьому не прочитавши жодної праці ні Канта, ні Гегеля, опираючись на матеріал з підручника по Історії Держави і Права, якого написав історик, який сам, певно, не читав ні Канта, ні Гегеля. Останнє помітно на рівні поверхневих несходжень написаного автором підручника з матеріалом написаному в працях Канта та Гегеля.

Потім такі фахівці стають вченими істориками і творять свої підручники по тих же копіях попередніх підручників, на

основі того ж хронологічного чи тематичного підходу і по незрозумілій мені причині вважаються новаторами/креативними/визначними не на рівні жартів. Тут згадується праця початку ХХ ст. «Всеобщая История, Обработанная «Сатириконом»» де було висміяно питання підручничкової історії.

До питання педагогіки та історії (вчителювання історії)

З деяких положень зазначених вище, ми вже отримали інформацію про шкільні підручники історії, які, в основному, базуються на хронологічному принципі. Окрім того, ми отримали ідею від Українця Подібного на Мексиканця про вчителювання історії на засадах методу Усна історія. Розглянемо запропоновану ідею: одна із альтернатив, справді, підручникам історії для 11-х класів - це вивчення історії користуючись усними джерелами в силу присутності свідків подій, які (події) вписані в шкільну програму по Історії України 11-о класу. Не без допомоги Капітана Очевидності зазначу, що методом Усна історія вивчати матеріал Історії попередніх учнівських класів – неможливо. При цьому метод Усної історії для 11-о класу абсорбує в собі мету курсу «Історія України 11 клас», що робить

відповідний метод напрочуд чудовим для студіювання в описаних умовах.

Зараз повернемося до загального питання педагогіки та історії. Одним із популярних трендів, який вирує як в стандарті школи, так і в українській педагогіці є виховання всебічно розвиненої особистості – свідомого українця, це ми можемо почерпнути з проекту закону «Про освіту» №3491 – від 04.04.2016: «Метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України...». Саме виховання умінь розділено на певні «компетентності» (з «Концепції Нової Української Школи» від М.О.Н.):

- спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовою;
- спілкування іноземними мовами;
- математична компетентність;
- основні компетентності в природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрова компетентність;
- уміння вчитись впродовж життя;
- ініціативність та підприємливість;
- соціальна та громадянська компетентність;
- обізнаність та самовираження в сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя.

Розглянемо ці компетенції, які є самим важливим (судячи зі змісту документу) дидактичними умовами до школи. За кожну компетенцію повинен, згідно з концепцією, відповідати конкретний курс(шкільний предмет). Яке місце курсу історії в системі? Найбільше підходить «соціальна та громадянська компетентність». Якщо це є вірним, то ми повертаємось до «виховальки-історії», що було розглянуто розділами вище. Проблема полягає у тому, що самі компетентності є розписані доволі слабо, на прикладі «соціальної та громадянської компетенції - усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадянському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціокультурного різноманіття». Таке визначення нам пропонує документ, що для автора ще більше актуалізує питання місця історії у системі компетентностей.

Більше того, розділ документу «Виховання на цінностях» починається з наступного: «Найосвіченіша людина може стати найгіршим злочинцем, якщо не розуміє і не поділяє загальнолюдських цінностей. Нова українська школа буде формувати ціннісні ставлення і

судження, які слугують базою для щасливого особистого життя та успішної взаємодії зі суспільством». Якщо наша «Вихователька-історія», яка розповідає нам про гордість своїм народом та його здобутками, які проявляються у «багатостраждальності», ставить під сумнів розуміння загальнолюдських цінностей, то «вчителька-історія» вказує на те, що цінності у людей різні й на те, що не існує загальної системи цінностей для всіх людей. Загальнолюдські цінності, як їх розуміють в сучасному світі, є політично-лівим європейським дискурсом, де система загальнолюдських цінностей є основою для політики мультикультуралізму. Вводячи в нашу освіту стандарт загальнолюдських цінностей ми повинні нести відповідальність за імовірні наслідки мультикультуралізму в нашій державі. Окрім того умова, «Найосвіченіша людина може стати найгіршим злочинцем...» ставить нам імовірність у вигляді слова «може» і незрозумілу якість «найгіршим злочинцем». Що означає «найгіршим злочинцем»? Мені не відомі критерії диференціації якості злочинців на «гірші-кращі», тим-паче «злочинець» - це якісна ознака. Рівнозначно було би поставити якість «краща людина», що не дає чіткості розуміння додатку «краща», не дає розуміння системи диференціації.

Ще одна думка поставлена в «...для щасливого особистого життя та успішної взаємодії зі суспільством» при

конструкті який окреслює важливість загальнолюдських цінностей, полягає в відсутності щасливого особистого життя при однаковій системі цінностей для всіх людей. Створимо алегорію «різноманітне суспільство, яке складається з різноманітних людей, і тут такому суспільству прививають загальнорабські цінності для всіх. Чи буде таке суспільство на рівні кожного окремого учасника особисто щасливим? Навряд, оскільки, хоча би, тут є проблема розуміння кожним окремим індивідом важливості різних пунктів загальнорабських цінностей до інших пунктів таких цінностей, відповідно ми отримаємо різних людей, які вважають за важливістю домінантними різні пункти цінностей, що вже призводить до непорозуміння між такими людьми. Більше того, чи готові люди до насадження загальнолюдських цінностей?

Повернемось до предмету «Історія». Якщо ми будемо вчителювати історію під лоном загальнолюдських цінностей, то як повинна така історія виглядати? Для збереження таких цінностей, як я розумію, нам прийдеться «викинути» всі війни та частину внутрішньої/зовнішньої політики, оскільки основна маса політики і всі війни велись з агресією проти людей, порушуючи при цьому одну із

важливіших позицій загальнолюдських цінностей – життя. Інша ідея – це акцентування на жорстокості минулого при гуманному теперішньому, що є викривленням дійсності. Можливо, загальнолюдські цінності будуть поставлені в якості ідеалу, до якого варто прагнути. Але тут ми доходимо до питання релігії. Якщо ми ставимо в базис систему загальнолюдських цінностей, ми вирівнюємо релігії в їхній моральній складовій, що, скоріш за все, призведе до доволі серйозних, напевне, кровопролитних конфліктів за нав'язування ідей різним етнічним групам системи цінностей і пріоритетів яких доволі сильно різняться. При цьому, якщо у вас є «вчителька-історія», то вчила вона вас погано, оскільки для любителів «вчительки-історії» є таке поняття, як аналогії, відповідно першою аналогією повинна бути Друга світова війна з насадженням своєї системи цінностей «Нового порядку», або громадянська війна в Російській імперії де перемогли більшовики, які намагались насадити свою систему цінностей «Комунізм». Якими жертвами це обійшлося – ми уявляємо. Відповідно до аналогії ви пропонуєте поставити загальнолюдські цінності у всьому світі? При всій гуманності «Комунізму» громадянська війна в Російській імперії та час існування СРСР дав результат смерті мільйонів людей, тоді чому гуманна система

загальнолюдських цінностей не принесе ще більших жертв (якщо ви розглядаєте історію як вчительку)?

До питання істориків-студентів та істориків-викладачів

Історику-студенту завжди є важливим розставлення істориків-викладачів по рівню компетенції у предметі, якого вони викладають, при цьому, чомусь, основним критерієм компетентності відіграють бали, які виставляє викладач студенту як в процесі вивчення предмету, так і в кінцевому ґатунку – сума балів при заліку чи екзамені. Між студентами існує неофіційне змагання «вішання лапші на вуха» викладачам, пізніше такі змагання призводять до розуміння некомпетентності історика-студента у тих предметах, на яких він «вішав лапшу на вуха» викладачам. Історики-викладачі, від певної частини, не проти прийняти участь у такому експерименті по різних причинах, починаючи зі, справді, некомпетентності в предметі, завершуючи байдужістю до університету, студентів, роботи, окрім того, більша частина викладачів не проти рекламувати заклад вищої освіти в якому вони працюють. Все це призводить до негативної селекції кадрів у таких закладах. Частина істориків-студентів, які не займались,

або в процесі навчання перестали займатись вищезазначеним «неофіційним змаганням» зазвичай залишаються в «історичній науці», або наближених до неї галузях. Щоправда, наявність такої частини студентів-істориків ніяк позитивно не впливає на селекцію кадрів. Якщо поставити питання селекції кадрів як динамічний процес, який відбувався від становлення «історичної науки» при дотриманні тенденції, якої люблять вживати історики-викладачі: «От в наш час було складніше і фахівці були сильнішими...» ми отримаємо непереривний процес деградації кадрів, прогноз кінця якому дати неможливо. При цьому в автора виникає питання: «можливо немає і не було ніякої стагнації «історичної науки»?». Адже від Геродота і по сьогодні різні дослідники творять праці присвячені історії, її методології та філософії, утворюючи нові тренди розвитку галузі. Більше того, нові тренди заперечують своїх попередників. Відповідно, можливо гіршими кадрами є не студенти-історики, а викладачі-історики?

До питання вивчення історії

Акт смутку дев'янта

Цитуючи Сердитого Кота: «... Хантер Томпсон зазначав, що журналістика «від Гонзо» полягає у творенні автором статті подій, які щойно відбулись. При цьому, автор

статті куди більш правдоподібніше, в порівнянні до офіційних журналістів, описав дійство якого не бачив повністю. Чи не слугує для істориків це фактом того, що буде більш правдоподібним творити історію? Діло звести тільки до того, що видумані взаємозв'язки підкріплювати до «фетишу» - архівних документів. Ви ж не претендуєте на всеосяжне знання минулого, і ніхто не претендує. Немає принципової різниці між тим чи опираєтесь на свою думку, чи на чужі свідчення, оскільки останні завжди є в міру викривленими, отже можуть вважатись недостовірними в силу відсутності похибки ... при цьому весело, що історики зазначають про те, що вони «Знають історію, а не історики - не знають!» І тільки дай історикам документ про те, що вчора був дощ, більшість з них цьому документу будуть вірити, при тому, що всі інші не історики зазначатимуть, що вчора дощу не було і справді, вчора дощу не було, але ж ви не історик, відповідно історії не знаєте! Значить, історія не відображає минуле»;

З того ж Сердитого Кота: «...апофеоз «знань» - підручник. Навіщо при наявності феноменальної кількості різноманітних джерел їх читати? Ви ж студент, який зазначає свою правоту, що ви знаєте відповіді на питання краще від всіх! Читайте виключно

підручники, при тому одного недоавтора, щоб бути максимально конкурентоспроможними до своїх однокласників. Навіщо читати античних істориків, коли є підручник, який на двох сторінках опише «все про античних істориків»? Ви ж прогресивний студент! Вітайте ваш «апофеоз знань»! Негідники...»

З лекції «Філософа міжгалактичного рівня(псевдонім)»: «... а тепер, дивіться, як виглядають чотири типи мислення, так вже зовсім технічно покажу і перейдемо до відповідей на питання.

Перший тип мислення – Асоціативний: Бум! Подразник! І пішли асоціації в стилі подружка прийшла до подружки:

- Маша! Наливай Мартіні, тому що Сєрьожа кинув.
 - Та ти що? Не може бути!
 - Не просто Сєрьожа кинув, я ще каблук зламала.
 - Який каблук?
 - Ну! Так тих туфель, які ти мені позичила
 - Стривай! Хвилинку! Ти зламала каблук у туфель, які я тобі давала!?
 - Так!
 - От зараза! Їх ремонт буде коштувати 300 доларів.
 - Стривай! Які 300 доларів? Ті, що ти мені не позичила?
- І пішло-поїхало...

Другий тип мислення. Людина розуміє: «Ага! Суб'єктно-об'єктна матриця повинна бути! Я – суб'єкт, Перебуваю з цим об'єктом і цим суб'єктом в такій системі зв'язку відносин...»

Є третій тип мислення, якого нам подарували кроманьйонці і з цього виникла наша техногенна цивілізація, людина може подивись за межами матриці на себе. Він/вона може винести себе сюди і сказати: «Ого! Я ж людина, яка стоїть і розповідає людям про що тут...» споглядає себе зі сторони...

... четвертий тип мислення – це коли «Я», «Господь», ми знаходимось в особистісних відносинах, дивимось одне одному в очі, а навколо нас обертається вся світобудова...».

При моменті відсоткового розподілення Філософом Міжгалактичного Рівня, автору незрозуміло на якому з таких рівнів, повинен мислити історик, при цьому, наявність відсотків типам мислення ставить під сумнів можливість мислення декількома, або всіма типами мислення. У будь-якому випадку, судячи з моделі запропонованої Філософом Міжгалактичного Рівня, при вивченні історії пам'ятаємо про наявність фактору, що люди мислять по різному, відповідно по різному ми розуміємо інформацію.

Вивчаючи історію не варто зводити події до кліше, оскільки ми, в тій чи іншій мірі, опрацьовуємо події пов'язані з людьми, тому при революції, можливо, не варто говорити про становище певної верстви людей на противагу іншій чи допускати інші подібні ідеї. Для прикладу фраза з «Великого Сумніву Засибірського Росії(псевдонім)» з твору «Смерть»: «... хіба ж тільки при наявності безсмертя варто щось робити? Ви знаєте, в кінцевому гатунку, коли інтелектуали говорять про «Нікчемних мільярдах людей», коли активісти кричать про «ніхто не хоче рятувати Землю!», в самому кінці я розумію більшість людства: «А навіщо?» Я намагаюсь не морити планету, але в самій останній точці думки, я розумію, що мені глибоко все рівно на вирубку лісів Амазонки, мені плювати на екологію і на озоновий екран. Мені, при всіх цих проблемах розтоплених льодовиків, все рівно не жити. І коли революціонери волають: «Скинь царя! Він тебе пригнічує!» Я нічого не роблю, в тому ж рахунку, тому що цар – смертний і я – смертний, або цар помре і «все налагодиться», або я помру – і буде байдуже. Несправедливість не триватиме вічно. Я не жертвую грошей на лікування рака, тому що ліки від рака не лікують від смерті. Вони тільки дають декілька лишніх літ, але рано чи пізно і здоровий, і хворий помруть. «І в зруйнованому, загниваючому світі будуть жити твої діти! І ти в дітях своїх!» - скажуть мені люди. Це все красиво і

літературно, я люблю своїх дітей, але мої діти – це не я. Ми не живемо в своїх дітях. Не вірите? Погляньте на них! Чому ваші діти не люблять ту ж музику що Ви? Не люблять теж кіно і вважають вас тупими і відсталими? Тому що ваші діти – це не ви. Їхня особистість не продовження вашої, в дітях безсмертя нема...».

Атродукція (завершення)

Історія завжди є апробацією минулого, оскільки при наявності трендів у вивченні минулого, його викладу та тлумачення відбувається відбір інформації за певними критеріями. Інформація, яка не підходить під певні критерії, зазвичай, упускається, або спростовується. При цьому ми формуємо таку візію минулого, яка нам є необхідною, після чого називаємо таке комбіноване минуле – історією. Звісно ніхто і ніщо не знає напевне події минулого в абсолюті, відповідно ніхто і ніщо не може претендувати на повну правоту висвітлення минулого. Для того, щоб обмежити рівень всеосяжності та багатовимірності для механізму апробації минулого, йому були присвоєні методи та принципи, а в кінцевому ґатунку фінальний продукт був поставлений під назву механізму – «Історія»,

заперечивши цим всю ідею та вірність праці механізму апробації.

Звершення

Праця адресується у першу чергу студентам-бакалаврам, які тільки починають здобувати фах історика. У другу чергу текст адресується тим бакалаврам та магістрам, які є прихильниками академічної історії та академічного історіописання. У третю чергу для всіх, кому це буде цікаво, або викличе певні позитивні/негативні емоції.

Праця не несе повчальної чи виховної мети. Призначення, як такого, автор не надає. Імовірно, візія автора може вплинути на певні погляди стосовно історії та її аспектів у читача, окрім того читач може їх приймати та розділяти, використовувати при аргументації позиції як в академічних, так і не академічних закладах спрямованих на вивчення історії.

Праця не несе за мету надання шляхів вирішення проблем описаних в праці.

